

Technická univerzita v Liberci
Ekonomická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2010

Dana Rychterová

Technická univerzita v Liberci
Ekonomická fakulta

Studijní program: N 6208 – Ekonomika a management
Studijní obor: Podniková ekonomika

Přeshraniční spolupráce na příkladu Česká republika – Svobodný stát Sasko

Cross-Border Cooperation on example The Czech Republic – The Free State of Saxony

DP-EF-KEK-2010-34

DANA RYCHTEROVÁ

Vedoucí práce: Ing. Miroslava Lungová, Ph.D., Katedra ekonomie

Konzultant: Ing. Josef Žid., Ministerstvo pro místní rozvoj

Počet stran 69
Datum odevzdání 5. 5. 2010

Počet příloh 2

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 - školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucí diplomové práce.

V Liberci, 5. 5. 2010

Poděkování

Za pomoc při zpracování mé diplomové práce bych ráda poděkovala svým současným i bývalým kolegům, kteří mi byli nápomocni při přípravě potřebných podkladů, konkrétně Mgr. Marku Liebscherovi, bývalému spolupracovníkovi ze Společného technického sekretariátu v Drážďanech, Ing. Manuele Prchalové ze Společného technického sekretariátu v Drážďanech a svému odbornému konzultantovi Ing. Josefu Židovi z Ministerstva pro místní rozvoj, který mi z pozice gestora programu Cíl 3/Ziel 3 na podporu přeshraniční spolupráce mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko poskytl informace a materiály vztahující se k této problematice.

Mé díky patří také paní Ing. Miroslavě Lungové, Ph.D vedoucí mé diplomové práce, za cenné rady a připomínky.

Anotace

Autor: Dana Rychterová

Diplomová práce se zabývá problematikou přeshraniční spolupráce s konkrétním zaměřením na česko saské pohraničí. Jejím cílem je podat komparativní přehled o využívání a přínosech programu Interreg IIIA a Cíl 3 a možné budoucnosti přeshraniční spolupráce.

V první části je vymezena základní definice přeshraniční spolupráce, její historický kontext a význam jejího postavení v politikách Evropské unie. Druhá část prezentuje podporu přeshraniční spolupráce v rámci jednotlivých nástrojů s detailnějším popisem Interregu IIIA a především Cíle 3.

Ve třetí a čtvrté kapitole je provedena analýza dat, konkrétně česko-saských dat a následně hlubší rozbor českého dotačního území.

Poslední část srovnává posuny v obou programech, věnuje se nástinu možné budoucnosti přeshraniční spolupráce a přináší pohled na možnost nového programu pro budoucí programovací období.

Annotation

Author: Dana Rychterová

The graduation theses deals with theme of cross border co-operation with the concrete target on czech and saxon border region. The aim is to give komparative view of use and benefits of programs Interreg IIIA and Objective 3 and the possible cross border co-operation future.

The first part refers to the essential cross border co-operation definition, its historical context and relevance in European Union policies. The second part presents the subvention for cross border co-operation in term of single instruments with the detailed description of Interreg IIIA and especially Objective 3.

The third and fourth parts the analyse is done, concretely for czech-saxon datas and consequently further analysis of czech supported territory.

The last part compares movings in both programs, attends to sketch of the possible cross border co-operation future and brings view on the chance of new program for the future programming period.

Klíčová slova

Alokace

Allocation

Cíl 3

Objective 3

Česko-saské projekty

Czech-Saxon Projects

Evropská unie

European Union

Interreg IIIA

Interreg IIIA

Minulé programovací období

Programming Period

Projekt

Project

Přeshraniční spolupráce

Cross Border Cooperation

Současné programovací období

Actual Programming Period

Žadatel

Applicant

OBSAH

Úvod.....	13
1 Význam přeshraniční spolupráce pro rozvoj regionů	15
1.1 Důvody vzniku přeshraniční spolupráce	15
1.2 Překonávání historických překážek.....	16
1.3 Přeshraniční spolupráce v současných politikách Evropské unie	17
2 Podpora přeshraniční spolupráce na úrovni Evropské unie.....	20
2.1 Iniciativa Společenství Interreg	20
2.2 Předvstupní pomoc.....	21
2.2.1 Phare CBC.....	21
2.3 Minulé programovací období 2000-2006 (v ČR zkrácené 2004-2006)	22
2.3.1 Iniciativa Společenství Interreg IIIA	22
2.3.2 Iniciativa Společenství Interreg IIIA Česká republika - Svobodný stát Sasko.....	22
2.4 Současné programovací období 2007-2013	23
2.4.1 Charakteristika dotačního území česko-saské hranice	24
2.4.2 Základní podmínky programu	27
3 Analýza využívání programů česko-saské spolupráce.....	31
3.1 Komparace česko-saských dat	31
3.2 Komparace dat z realizace programu Interreg IIIA.....	33
3.2.1 Navázané a vyplacené prostředky	34
3.2.2 Realizace programu dle jednotlivých priorit	35
3.2.3 Realizace programu dle zapojení kooperačních partnerů.....	40
3.3 Komparace dat z realizace programu Cíl 3	40
3.3.1 Aktuální přehled schválených projektů a výše dotace	41
3.3.2 Aktuální stav navázaných prostředků ERDF	42
3.3.3 Realizace programu dle zapojení kooperačních partnerů.....	43
3.3.4 Princip Lead Partnera	44
3.3.5 Stanovení Lead Partnera projektu a návaznost na oblast podpory	45

3.4	Závěrečné zhodnocení	46
4	Vyhodnocení přínosů česko-saské spolupráce pro české pohraničí	49
4.1	analyzované dotační území	49
4.2	Volba hodnotících kritérií	51
4.3	Data za Interreg IIIA	52
4.3.1	Dle počtu projektů	52
4.3.2	Dle příspěvku společenství	53
4.3.3	Dle realizovaných projektů v jednotlivých opatřeních	54
4.3.4	Fondy malých projektů	58
4.3.5	Dle typu žadatele	59
4.4	Data za Cíl 3	60
4.4.1	Dle počtu projektů	60
4.4.2	Dle příspěvku Společenství	60
4.4.3	Dle realizovaných projektů v jednotlivých oblastech podpory	61
4.4.4	Fondy malých projektů	64
4.4.5	Dle typu žadatele	66
4.5	Závěrečné zhodnocení	67
5	Zásadní posuny v minulém a současném programu a možné perspektivy	70
5.1	Posuny v pravidlech realizace programu	70
5.2	Problematika kurzových rozdílů	71
5.3	Automatické zrušení závazku - proplácení prostředků	72
5.4	Hlavní překážky v podávání projektů	74
5.5	Perspektivy přeshraniční spolupráce	75
5.6	Nový nástroj přeshraniční spolupráce	76
5.7	Návrh přeshraničního programu pro partnery ze tří zemí	77
	Závěr	79
	Seznam použité literatury	82
	Seznam příloh	84

Seznam použitých zkratk a symbolů

AEGGF	European Agricultural Guidance and Guarantee Fund, Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond
CBC	Cross Border Co-operation, přeshraniční spolupráce
cit.	citace
cz	internetová doména nejvyššího řádu pro Českou republiku
č.	číslo
ČR	Česká republika
czk	označení měny české koruny
ERDF	European Regional Development Fund, Evropský fond regionálního rozvoje
ES	Evropské společenství
ESF	European Social Fund, Evropský sociální fond zemědělský podpůrný a záruční fond
ESÚS	Evropské seskupení pro územní spolupráci
EU	European Union, Evropská unie
eur	označení měny euro
EUS	Evropská územní spolupráce
FIFG	Financial Instrument for Fisheries Guidance, Finanční nástroj na podporu rybolovu
HDP	Hrubý domácí produkt
HSS	Hospodářská a sociální soudržnost
http	Hyper Text Transfer Protocol, internetový protokol pro přenos souborů
ISBN	International Standard Book Number, mezinárodní standardní číslo knižní publikace
JTS	Joint Technical SEcretariat, Společný technický sekretariát
KO-PE-RA	přeshraniční odborný kooperační svaz
MSSF CENTRAL	Centrálního Monitorovacího systému strukturálních fondů
např.	například
obr.	obrázek
NSRR	Národní strategický rozvojový rámec
NUTS	Nomenclature des Unites Territoriales Statistique, Nomenklatura územních statistických jednotek
TC	technologické centrum
tj.	to je

Seznam tabulek

Tab. 1 Podíl českého a saského dotačního území na programu

Tab. 2 Komparace alokací mezi Iniciativou Společenství Interreg IIIA a Cílem 3

Tab. 3 Navázané a vyplacené prostředky na české a saské straně za program Interreg IIIA

Tab. 4 Navázané a vyplacené prostředky na české a saské straně v prioritě G v Interregu IIIA

Tab. 5 Navázané a vyplacené prostředky na české a saské straně v prioritě H v Interregu IIIA

Tab. 6 Navázané a vyplacené prostředky na české a saské straně v prioritě I v Interregu IIIA

Tab. 7 Navázané a vyplacené prostředky na české a saské straně v prioritě J v Interregu IIIA

Tab. 8 Přehled stavu schválených projektů a navázaných prostředků v Cíli 3

Tab. 9 Stav realizace Fondu malých projektů dle euroregionů v Interregu IIIA

Tab. 10 Typy českých žadatelů v Interregu IIIA

Tab. 11 Stav schválených projektů ve Fondu malých projektů v Cíli 3

Tab. 12 Typy českých žadatelů v Cíli 3

Seznam obrázků

Obr. 1 Podíl alokací pro jednotlivé typy spolupráce

Obr. 2 Zapojení kooperačních partnerů v Interregu IIIA

Obr. 3 Stav navázaných alokovaných prostředků českou a saskou stranou v Cíli 3

Obr. 4 Podíl českých a saských kooperačních partnerů v Cíli 3

Obr. 5 Podíl českých a saských Lead Partnerů v Cíli 3

Obr. 6 Zapojení českého a saského Lead Partnera projektu dle oblasti podpory v Cíli 3

Obr. 7 Počet realizovaných projektů v Interregu IIIA v jednotlivých krajích

Obr. 8 Stav vyplaceného příspěvku Společenství v jednotlivých krajích pro Interreg IIIA

Obr. 9 Počet realizovaných projektů v prioritě G v Interregu IIIA

Obr. 10 Počet realizovaných projektů v prioritě H v Interregu IIIA

Obr. 11 Počet realizovaných projektů v prioritě I v Interregu IIIA

Obr. 12 Počet realizovaných projektů v prioritě J v Interregu IIIA

Obr. 13 Počet schválených projektů v Cíli 3 v jednotlivých krajích

Obr. 14 Dosavadní výše příspěvku Společenství v jednotlivých krajích v Cíli 3

Obr. 15 Počet schválených projektů v Cíli 3 v prioritní ose 1

Obr. 16 Počet schválených projektů v Cíli 3 v prioritní ose 2

Obr. 17 Počet schválených projektů v Cíli 3 v prioritní ose 3

Úvod

Diplomová práce se věnuje přeshraniční spolupráci v České republice, která je podporovaná z fondu Evropské unie. Zabývá se konkrétním příkladem česko-saského pohraničí.

Toto území bylo vybráno proto, že v případě hodnocení jednoho specifického pohraničí lze provést detailnější analýzu dat a tak efektivněji vyhodnotit získané informace. Data z česko-saské hranice byla pro tento účel nejlépe dostupná. Autorka současně využila svých praktických zkušeností získaných při přípravě česko-saských projektů.

Cílem práce je zhodnocení do jaké míry byly a jsou programy česko-saské přeshraniční spolupráce využívány, v jakých oblastech jsou přínosem pro české pohraničí a kam se tento typ spolupráce může ubírat do budoucna.

Pro dosažení cílů budou srovnána získaná data týkající se minulého programovacího období 2000-2006 pro Interreg IIIA a současného programovacího období 2007-2013 pro Cíl 3. Následná vyhodnocení budou provedena na základě analýzy vypracovaných obrázků a tabulek.

Sesbírání data nabízela více možností jejich analýzy. Byly zvoleny takové komparace dat, které nejvhodnějším způsobem vedly k dosažení cílů práce.

V první části je představen pojem přeshraniční spolupráce, vymezen jeho význam pro rozvoj regionů a označení oblastí, kterou zaujímá v politikách Evropské unie.

Druhá část se zabývá podporou přeshraniční spolupráce, která je poskytována ze strany Evropské unie. Jsou zde uvedeny konkrétní nástroje a dále je představeno minulé programovací období a detailněji popsán aktuální program Cíle 3.

Obsahem třetí kapitoly je komparace dat mezi Interregem IIIA a Cílem 3 z pohledu české a saské strany hranice. Na ni navazující kapitola analyzuje data z českého dotačního území, tj. kraje Liberecký, Ústecký a Karlovarský.

Závěrečná kapitola přináší srovnání minulého a současného programovacího období co se týče zásadních změn a posunů, hlavní překážky, které odrazují žadatele od podání projektů

a dále jsou zde nastíněny možné perspektivy přeshraniční spolupráce do budoucna. Součástí je i návrh možné inovace přeshraničního programu pro nové programovací období.

Vývoj česko-saského programu v průběhu času s sebou přinesl skutečnost, že data z minulého a současného programovacího období nemají v určitém směru zcela identickou strukturu. V průběhu práce je v konkrétních případech srovnání na tento fakt upozorněno a daná situace je patřičně vysvětlena.

Každé pohraničí je specifické a rozdílnost jednotlivých států s sebou přináší značné rozdíly mezi jednotlivými příhraničními oblastmi. Snahou Evropské unie je tyto rozdíly zmírňovat a pomocí společných aktivit a strategií tak podpořit společný prostor. Přeshraniční projekty si tak kladou za cíl vytvořit nebo upevnit trvalé společné přeshraniční struktury, vztahy a kontakty. Na hodnocení jejich účinnosti je nahlíženo stále s větším důrazem a jsou na ně kladeny náročnější požadavky především z toho důvodu, aby bylo dosaženo žádoucího přeshraničního efektu.

Přeshraniční spolupráce je Evropskou unií systematicky podporována již od 90. let minulého století. Postupem času získávala na důležitosti jak zvyšováním počtu programů, tak finanční podporou a v neposlední řadě i geografickým pokrytím podporovaného území. V tomto programovacím období 2007-2013 se stala součástí samostatného cíle Evropská územní spolupráce a její postavení v rámci politiky soudržnosti Evropské unie tak výrazně posílilo.

1 Význam přeshraniční spolupráce pro rozvoj regionů

Příhraniční regiony

Hranice, které dělí příhraniční regiony, lze vnímat dvěma pohledy. První z nich v nich spatřuje „jizvy“ na mapách Evropy, které jednotlivé regiony oddělují. Tento pohled je zcela logický, jelikož historické události s sebou přinášely mnohé nepříjemné zkušenosti, vzniklé různými střety mezi sousedními národy. Odlišné vnímání spatřuje pojetí hranice jako „šev“, který sousedící země spojuje. Tento pohled je spjat převážně s rozvojem regionů a vzniku potřeby zabývat se podporou přeshraniční spolupráce. Bezpochyby lze však tvrdit, že příhraniční regiony jsou především místem, kde by mělo docházet ke spojení nové integrované Evropy. [1]

1.1 Důvody vzniku přeshraniční spolupráce

Lidé a instituce v příhraničních regionech jsou konfrontováni s historickým pozadím problémů v těchto oblastech. Následující podkapitola přibližuje aktivity, které vznikaly v průběhu posledních 50 let s cílem překonat historické hranice pomocí přeshraniční spolupráce.

Národní hranice vytvářejí bariéry, které vznikaly v důsledku historického vývoje a které byly zesilovány pomocí vojenské, sociální, správní a hospodářské politiky. Pro Evropu je charakteristická velmi pestrá historie a kultura, ale také velké množství hranic. Struktura evropských států se postupně vyvíjela. V 19. a 20. století se začaly formovat hranice, z nichž některé přetrvaly v nezměněné formě do dnešní doby. Nejstarší zemskou hranicí v Evropě je hranice mezi Portugalskem a Španělskem. Nově vznikající Evropa s sebou mnohdy přinesla rozdělení regionů a etnických skupin, např. v pobaltských státech a na Balkáně, které k sobě přirozeně patřily. Z těchto důvodů docházelo ke vzniku nepřírodních hranic, které pod tlakem strachu z vojenských intervencí opouštěli místní obyvatelé a vznikaly tak velmi slabě osídlené příhraniční oblasti. Lidé pak měli tendenci stěhovat se více do vnitrozemí, kam také směřovali své hospodářské aktivity a obchod. Častým důvodem pro války a nenávist bylo i přírodní bohatství jednotlivých příhraničních

oblastí, jako byla těžba uhlí a rudy a s tím spojené vojenské výpady sousedních zemí. Hraniční bariéry jsou samozřejmě zesíleny i přírodními hranicemi, jako jsou pohoří, řeky a moře. Po roce 1945 byly díky politickým ideologiím a snahám jednotlivých vojenských bloků některé ze státních hranic proměněny v železnou oponu. Propagace odlišné politiky na obou stranách hranice výrazně přispěla k vybudování citelných bariér v očích lidí žijících v příhraničních oblastech. S tím byl spojen strach a vzájemná nedůvěra pro ochotu spolupracovat a navazovat vzájemné kontakty. [3]

1.2 Překonávání historických překážek

Snahy o přeshraniční spolupráci mezi bezprostředně sousedícími příhraničními regiony mají v Evropě již dlouholetou tradici. Krátce po 2. světové válce, tedy koncem 50. let 20. století se jedním z hlavních motivů pro odstranění hraničních bariér stala touha po zajištění míru a zlepšení životní úrovně. Lidé na hranicích mezi Německem a Francií, Německem a zeměmi Beneluxu a ve skandinávských zemích si začali uvědomovat rozdíly, které jim život v příhraničních oblastech oproti vnitrozemí přináší. Při snahách tyto rozdílnosti řešit na komunální úrovni naráželi na překážky spojené s chybějící zákonnou a administrativní kompetencí. V důsledku těchto aktivit došlo k založení regionálních svazků, které působily na každé straně hranice. Jejich hlavním úkolem bylo zabývat se společnými zájmy a problémy a pracovat s možnostmi optimalizace přeshraniční spolupráce. Aktivita těchto národních svazů vedly často ke vzájemnému spojení a vytvoření přeshraničních zastřešujících svazů - euroregionů. Postupným vývojem se však ukázalo, že problémy, které trápily obyvatelstvo v těchto regionech, spadaly především do kompetence národní vlády, a proto často docházelo k nesprávnému umístění investic. Následkem toho docházelo od počátku 70. let k uskutečňování politiky příhraničních a přeshraničních regionů pomocí pracovního sdružení nazvaného Asociace evropských hraničních regionů (AGEG), která byla založena v roce 1971. Díky tomuto sdružení došlo k postupnému navázání úzké spolupráce s Radou Evropy, Evropským parlamentem, Evropskou komisí a národními vládami. Takto vzniklá síť příhraničních a přeshraničních regionů se zasloužila o rozvoj přeshraniční spolupráce ve prospěch příhraničních regionů v celé Evropě a k podpoře rozvoje podpůrných evropských programů. [3]

Od konce 80. let 20. století se střední a východní Evropa začala ubírat demokratickou cestou. V roce 1993 byl zahájen projekt jednotného vnitřního trhu Evropské unie. Díky těmto skutečnostem se staly národní hranice ještě více volnějšími. Postupně docházelo ke vzniku nových euroregionů, které se připojovaly k AGEK. Díky otevření hranic a vzniku hranic nových začaly vyvstávat otázky jak nově řešit přetrvávajícími problémy na hranicích. V rámci evropské integrace se tato problematika začala řešit pomocí speciální politiky, která v současné době funguje pod názvem politika hospodářské a sociální soudržnosti a je využívána, mimo jiné, ve prospěch příhraničních regionů. [3]

1.3 Přeshraniční spolupráce v současných politikách Evropské unie

Evropská unie má v současné době 24 politik. Přímou vazbu na přeshraniční spolupráci má politika hospodářské a sociální soudržnosti, nazývaná též regionální politika Evropské unie. Základní myšlenkou, na jejímž základě byla vybudována, je princip solidarity uvnitř Evropské unie. Dle něho jsou příspěvky bohatších států využívány na rozvoj chudších států a regionů a tím přispívají k postupnému snižování rozdílů v kvalitě životní úrovně obyvatel celé Evropské unie.

Rozpočet regionální politiky je nejvyšší v rámci celého Společenství a je proto nejnákladněji financovanou politikou.

„Je zaměřena na:

- odstraňování hospodářských a sociálních rozdílů mezi členskými státy a regiony (celkem 268 regionů ve 27 členských státech)
- solidaritu, zachování a podporu konkurenceschopnosti EU (priority EU v oblasti růstu a zaměstnanosti)
- nové výzvy - globalizace, klimatické a demografické změny, energetická bezpečnost, migrace a sociální vyčleňování.“¹

---

¹ *Politiky EU* [online]. [cit. 20. 12. 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/675/sekce/hospodarska-a-socialni-soudrznost/>>

Regionální politika měla v programovacím období 2000-2006 devět cílů. Finančních nástrojů, kterými byly tyto cíle dosahovány, bylo celkem pět. Patřily mezi ně Fond soudržnosti – Kohezní fond, ERDF, ESF, EAGGF – orientační a záruční sekce a FIG. Jedním z cílů byl INTERREG III, který se řadil do Iniciativy Společenství na podporu regionů a vyrovnání rozdílů. Spolupráce, která postupně vznikala v rámci Interregu III, dala základ novému cíli HSS pro nadcházející programovací období a to Evropské územní spolupráci. [4]

V současném programovacím období 2007-2013 došlo ke snížení cílů na konečný počet 3. Klesl také počet využívaných finančních nástrojů a to z původních šesti na současné 3. Ve stávajícím programovacím období je regionální politikou využíván Fond soudržnosti, ERDF a ESF. Nové cíle byly stanoveny takto: Cíl 1 Konvergence, Cíl 2 Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost, **Cíl 3 Evropská územní spolupráce.**

Autorka nepovažuje za nutné v této části blíže specifikovat jednotlivé finanční nástroje Evropské unie ani jednotlivé cíle, jelikož jejich vymezení není pro obsah práce zcela nezbytné. Ty, na které se práce bude v průběhu odkazovat, budou postupně konkretizovány v příslušných kapitolách.

Evropská územní spolupráce

EUS je realizována prostřednictvím přeshraniční, nadnárodní a meziregionální formy spolupráce a dvou síťových programů: ESPON 2013 a INTERACT II.

ESPON 2013 je Monitorovací síť pro evropské územní plánování a je určen pro všechny členy Evropské unie.

INTERACT II je program pro výměnu zkušeností s přeshraniční, meziregionální a nadnárodní spoluprací a je také určen pro všechny členské státy Evropské unie.

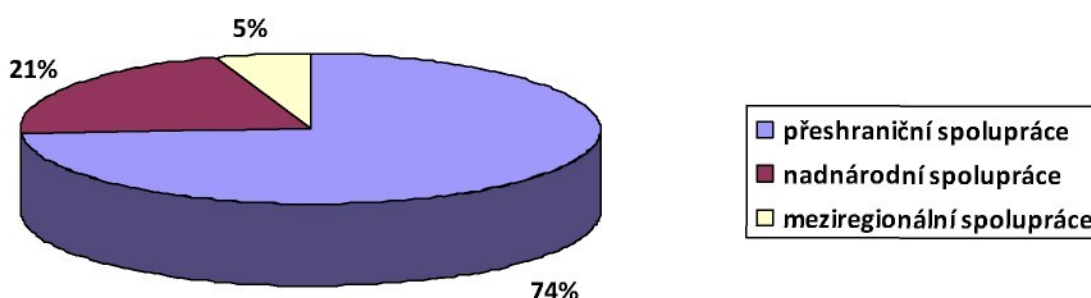
Operační program Meziregionální spolupráce mohou kromě všech zemí Evropské unie využívat také Norsko a Švýcarsko. Jeho hlavním posláním je zlepšení účinnosti politiky regionálního rozvoje.

Nadnárodní spolupráce využívá opatření související s prioritami Společenství, jež přispívají k integrovanému územnímu rozvoji a je rozdělena do několika zón. Česká

republika patří k zóně střední Evropa, kam náleží také Rakousko, Polsko, část Německa, Maďarsko, Slovinsko, Slovensko, část Itálie a z nečlenských zemí část Ukrajiny. [8]

Přeshraniční spolupráce se týká výhradně hraničních regionů územních celků NUTS III, které sousedí s regionem v jiném členském státu Evropské unie. České republiky se tak týká spolupráce s Polskem, Saskem, Bavorskem, Rakouskem a Slovenskem.

O nezastupitelné roli přeshraniční spolupráce v porovnání s dalšími typy spolupráce v rámci Evropské unie svědčí následující obrázek č. 1.

Obr. 1 Podíl alokací pro jednotlivé typy spolupráce

Zdroj: 3 - Evropská územní spolupráce [online]. [cit. 17. 12. 2009]. Dostupné z: http://www.euroregion-silesia.cz/show_text.php?id=programy-EU-cil3-o-programu2 vlastní zpracování

Z uvedených dat je zcela zřejmé prioritní směřování alokací na podporu přeshraničních projektů. Z rozhovoru s odborníky na danou problematiku vyplývá, že oblast podpory přeshraničních vazeb měla již historicky vysokou finanční podporu. Důvody jsou velmi jednoduché. V porovnání s ostatními dvěma typy spolupráce, tedy s nadnárodní a meziregionální, přináší přeshraniční partnerství mnohem pevnější vazby založené na historických kořenech a geografické blízkosti. Rozvíjení spolupráce mezi jednotlivými státy navzájem má bezpochyby také svou nezpochybnitelnou úlohu. Nicméně pro přípravu a realizaci projektů, kde je nutná aktivní spolupráce subjektů z více zemí, které jsou z důvodu značné vzdálenosti složitěji přístupné, působí jako hůře uchopitelná. A bezpochyby zde hraje i významnou roli fakt, že Evropská unie má značný zájem na podpoře příhraničních regionů, které jsou všeobecně považovány za lehce opomíjené oblasti v rámci celkového rozvoje jednotlivých států.

2 Podpora přeshraniční spolupráce na úrovni Evropské unie

Evropská unie přistoupila k finanční podpoře přeshraniční spolupráce v roce 1990 a to prostřednictvím iniciativ, programů a projektů. Iniciativa Společenství Interreg, která započala právě rokem 1990, byla prvním z použitých nástrojů. Čtyři roky poté následoval program Phare CBC, který sloužil jako předvstupní nástroj pro regiony zemí střední a východní Evropy. Následně došlo ke značnému rozvoji těchto programů a jejich dalším úpravám v následujících obdobích. Podkapitoly 2.1 a 2.2 se zabývají vývojem Iniciativy Společenství Interreg a předvstupní pomocí. Poslední dvě podkapitoly popisují minulé a současné programovací období a jsou již konkrétně směřovány na spolupráci mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko.

2.1 Iniciativa Společenství Interreg

V rámci evropské integrace a vzrůstajícímu významu příhraničních regionů a přeshraniční spolupráce došlo v roce 1990 k zahájení aktivit v rámci iniciativy Společenství Interreg. Podle různých zkušeností příhraničních regionů s příhraničními aktivitami bylo v rámci Interregu I (1991-1993) schváleno 31 operačních programů s celkovou alokací 1 082 milionů eur. [3]

Na základě úspěchu tohoto programu byla na summitu v Edinburghu přeshraniční spolupráce označena jako priorita pro iniciativu Společenství pro následující programovací období 1994-1999 a vznikla tak iniciativa Interreg II (1994-1999). Ta byla rozdělena do tří částí. Interreg IIA se věnoval přeshraniční spolupráci, Interreg IIB byl zaměřen na dokončení výstavby vybraných energetických sítí a Interreg IIC se zabýval nadnárodní činností. Celkem bylo 59 operačních programů a pro účely jejich realizace bylo z fondů Evropské unie uvolněno 2,6 miliard eur. [3]

Následoval program Interreg III (2000-2006), kterému bylo přiděleno celkem 4 875 milionů eur. Dle směrnic Evropské komise byl tento program opět rozdělen do tří oblastí. Oblast A byla pokračováním Interregu I a IIA, tedy zaměřena na přeshraniční spolupráci, oblast B rozšiřovala program Interreg IIC, tedy aktivity spjaté s nadnárodní spoluprací a oblast C zahrnovala nový prostor pro rozvoj partnerství a to meziregionální spolupráci. [3]

2.2 Předvstupní pomoc

Po pádu komunistického režimu v listopadu 1989 se zahraničně politickou prioritou nové vlády stala příprava vstupu ČR do Evropské unie. Pro podporu nezbytných hospodářských, politických a správních reforem využívala ČR programy předvstupní pomoci Phare, ISPA a SAPARD.

Nástroje ISPA a SAPARD nebyly spjaty s přeshraniční spoluprací. Program ISPA se specializoval na oblast životního prostředí a dopravy, program SAPARD na zemědělství a venkovské oblasti.

2.2.1 Phare CBC

Samotný program Phare vznikl v roce 1989 a byl zaměřen na podporu reforem v zemích střední a východní Evropy. Nejprve byl orientován pouze na pomoc Polsku a Maďarsku, později byl rozšířen o dalších 10 zemí. Od roku 1994 byl využíván jako finanční nástroj pro přípravu kandidátských zemí na vstup do EU. Lze ho rozdělit do tří základních kategorií: národní programy, programy přeshraniční spolupráce a mnohonárodní programy.

V roce 1994 byl zahájen program přeshraniční spolupráce **Phare CBC** (Cross-Border Co-operation). Byl vytvořen na pomoc při překonávání specifických problémů příhraničních regionů v zemích střední a východní Evropy, které hraničily se členskými státy Evropské unie.

Jako první začala jeho realizace na česko-německé a následně česko-rakouské hranici. V roce 1999 bylo zapojeno i česko-polské a česko-slovenské příhraničí. Podporovány byly pouze projekty s minimální výší podpory 2 mil. eur. Jejich zaměření spadalo převážně do oblasti zlepšení dopravní situace a životního prostředí na obou stranách hranice. Byly podporovány i tzv. měkké projekty v rámci Společného fondu malých projektů a to částkou deseti procent ročních alokací celého programu. V letech 1994-2004 bylo pro Českou republiku z programu CBC Phare vyčleněno celkem přes 220 mil. eur.

Jako budoucí cíl byla stanovena transformace na podmínky, které podporovaly přeshraniční spolupráci v členských zemích Evropské unie. Tímto programem byla

Iniciativa Společenství Interreg, která nahradila Phare CBC po vstupu České republiky do Evropské unie. [3]

2.3 Minulé programovací období 2000-2006 (v ČR zkrácené 2004-2006)

V následujících podkapitolách jsou pro analýzu využity informace týkající se konkrétní spolupráce mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko. Program Iniciativy Společenství Interreg IIIA je zde popisován především z pohledu změn týkajících se spolupráce mezi těmito dvěma státy.

2.3.1 Iniciativa Společenství Interreg IIIA

Iniciativa Společenství Interreg IIIA byla Evropskou unií podporována od roku 2000. Česká republika se do tohoto programu mohla plně zapojit až po jejím vstupu do Evropské unie v roce 2004. Do této doby probíhal v ČR předvstupní program Phare CBC. Ten se snažil přiblížit Interregu IIIA, aby následný programový přechod nepůsobil příliš velké problémy. [2]

V České republice bylo realizováno celkem pět samostatných programů podle územního členění v návaznosti na sousedící státy. Byl to program česko-saský, česko-bavorský, česko-rakouský, česko-slovenský a česko-polský.

2.3.2 Iniciativa Společenství Interreg IIIA Česká republika - Svobodný stát Sasko

Hlavním záměrem bylo započítí nové fáze bilaterální spolupráce. Muselo dojít k novému uspořádání správních struktur a procesů. Důležitým krokem bylo zřízení centrálního bodu, který by fungoval jako spojovací panel pro všechny subjekty podílející se na programu. Touto centrální spojkou byl ustanoven Společný technický sekretariát se sídlem v Drážďanech, kde začali pracovat čeští a saskí pracovníci zapojení do programu. Tímto došlo k zintenzivnění partnerské spolupráce na implementační úrovni programu.

Prostředky EU určené pro Interreg IIIA mohly být plně navázány do konce roku 2006. Právní navázání prostředků je spojeno se schválením daného projektu Monitorovacím výborem a následně s uzavřením Smlouvy o poskytnutí dotace. Na tomto základě pak dochází k čerpání finančních prostředků. Přehledy schválených a proplacených projektů jsou uvedeny v kapitole 3. Původní alokace pro Interreg IIIA byla 180 mil. eur. Po přistoupení ČR k programu byla navýšena o dalších téměř 10 mil. eur. Porovnání alokací Interregu IIIA se současným programovacím obdobím je uvedeno v navazující podkapitole.

V minulém programovacím období byly podpořeny investiční i neinvestiční projekty. Podpora byla směřována do širokého spektra oblastí, které byly rozděleny do priorit a konkretizovány v jednotlivých opatřeních. Priority byly celkem čtyři a jednalo se o:

„Prioritu G Hospodářský rozvoj / kooperace podniků

Prioritu H Infrastruktura

Prioritu I Územní rozvoj a ochrana životního prostředí

Prioritu J Lidské zdroje / sítě“²

„Mimo tyto hlavní priority bylo pro období 2002-2004 schváleno ještě jedno opatření pod názvem Akce Společenství pro pohraničí a jeho čerpání bylo určeno pouze pro Svobodný stát Sasko. Hlavním cílem bylo zlepšení dopravních spojení v rámci přípravy vstupu České republiky do EU z důvodu zintenzivnění přeshraniční dosažitelnosti.“²

2.4 Současné programovací období 2007-2013

---

² *Program Iniciativy Společenství INTERREG IIIA 2000(4)-2006 Česká republika - Svobodný stát Sasko* [online]. Znění ze dne 23. 11. 2005, s. 72-103. Dostupný z WWW:

<<http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2004-2006/Iniciativy-Spolecenstvi/Interreg-IIIA-CR-Sasko/Dokumenty>>

Jak již bylo uvedeno v kapitole 2.3, současné programovací období pro podporu přeshraniční spolupráce je realizováno v rámci Cíle 3 - Evropské územní spolupráce a jejích pěti programů spjatých s hranicemi České republiky. V této části je detailněji představen aktuální program česko-saské spolupráce. Protože se práce zaměřuje konkrétně na jedno pohraničí, je nutné specifikovat podrobněji podstatná pravidla, která jsou spjata se získáním podpory pro projekty situované do tohoto příhraničního území.

Uvedený program Cíl 3/Ziel 3 na podporu přeshraniční spolupráce mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko v rámci Cíle 3 „Evropská územní spolupráce“ byl zpracován Ministerstvem pro místní rozvoj České republiky a Saským státním ministerstvem hospodářství a práce na základě čl. 7 Nařízení (ES) č. 1083/2006 Rady ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o ERDF, ESF a Fondu soudržnosti a v souvislosti se seznamem způsobilých regionů (rozhodnutí Komise ze dne 31. 10. 2006). Program byl vyhlášen 31. 10. 2006. K tomuto datu byla spuštěna aplikace Benefit 7, což znamenalo, že program se začal reálně používat a žadatelé tak mohli ukládat a finalizovat žádost. Webová aplikace Benefit 7 je nástroj, který slouží k vyplnění a podání elektronické projektové žádosti.

Právní rámec programu je tvořen základními programovými dokumenty. V červenci 2007 byl Evropskou komisí přijat **Národní strategický rozvojový rámec ČR 2007-2013**. NSRR představuje klíčový programový dokument využívání fondů Evropské unie v období 2007-2013, který mimo jiné obsahuje seznam operačních programů a jejich popis. Následně byl 20. 12. 2007 Evropskou komisí schválen **Programový dokument Cíl 3/Ziel 3 na podporu přeshraniční spolupráce mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko**. Poté byl schválen **Realizační dokument**, který slouží ke konkretizaci informací obsažených v Programovém dokumentu. Dalšími dokumenty, které tvoří základ pro poskytování podpory česko-saských projektů jsou konkrétní nařízení Evropské komise a obecně platí, že podporované aktivity musí být v souladu s právem Evropské unie.

2.4.1 Charakteristika dotačního území česko-saské hranice

Celková délka česko-saské hranice činí 454 km. Na území celého pohraničí se rozkládají čtyři euroregiony. Jsou jimi Euregio Egrensis, Krušnohoří/Erzgebirge, Elbe/Labe a Neisse-Nisa-Nysa. Hraniční charakter území je posílen přírodní hranicí krajinného reliéfu Krušných hor a Českosaského Švýcarska.

Počet obyvatel, který je v současné době možný dohledat pro českou část dotačního území k 1. pololetí 2009, tedy kraje Liberecký, Ústecký a Karlovarský je 1 507 030.³ Na saské straně je situace komplikovaná po provedené územní reformě v roce 2008. Z tohoto důvodu byl využit údaj o stavu obyvatel z roku 2007, který činil 1 233 755.⁴ Přibližný počet obyvatel na celé dotační území tak činí přibližně 2,7 mil.

Konkrétní výčet českého a především saského dotačního území je poměrně rozsáhlý, nicméně právě oblasti, které jsou určeny pro realizaci česko-saských přeshraničních projektů, patří mezi jedno z klíčových kritérií, a proto jsou v textu ponechány v plném znění.

„Česká část dotačního území je tvořena Karlovarským krajem s okresy Karlovy Vary, Sokolov a Cheb, Ústeckým krajem s okresy Chomutov, Most, Teplice, Louny, Litoměřice, Ústí nad Labem a Děčín, Libereckým krajem s okresy Česká Lípa, Liberec, Jablonec nad Nisou, Semily. Kraje odpovídají statistické úrovni NUTS III. Takto vymezené dotační území v přiměřené míře reprezentuje české pohraničí, a proto nejsou vymezována žádná další dodatečná území programu.“⁵

Na saské straně je dotační území tvořeno zemskými „okresy Vogtlandkreis, Erzgebirgskreis s obcemi bývalého okresu Aue-Schwarzenberg, Annaberg, Mittlerer

---

³ Český statistický úřad - stav a pohyb obyvatelstva v ČR v roce 2009 [online]. [cit. 20. 12. 2009]. Dostupný z WWW: <<http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/p/4001-09>>

⁴ SASKÁ ROZVOJOVÁ BANKA-DOTAČNÍ BANKA. Roční prováděcí zpráva programu Iniciativy Společenství Interreg IIIA 2006-2006 Česká republika - Svobodný stát Sasko za rok 2007. Drážďany: Saské státní ministerstvo hospodářství a práce, 16. 6. 2008. s. 6.

⁵ Společný realizační dokument Programu Cíle 3/Ziel 3 na podporu přeshraniční spolupráce mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko 2007-2013 [online]. Saské státní ministerstvo hospodářství a práce, znění ze dne 06. 05. 2009. s. 21. [cit. 5. 3. 2010]. Dostupný z WWW: <http://www.ziel3-cil3.eu/cs/foerdergrundlagen/rechtsgrundlagen/programm_1/index.html>

Erzgebirgskreis, okres Mittelsachsen s obcemi bývalého okresu Freiberg, okres Sächsische Schweiz/Osterzgebirge, okres Bautzen s obcemi bývalého okresu Bautzen, okres Görlitz s obcemi bývalého okresu Löbau-Zittau.

Dále dle pravidla flexibility jsou zahrnuta území Erzgebirgskreis o obcemi bývalého okresu Stollberg, okres Zwickau s obcemi bývalého okresu Zwickauer Land a městem Zwickau, okres Mittelsachsen s obcemi bývalého okresu Mittweida, okres Meißen s obcemi bývalého okresu Meißen, okres Bautzen s obcemi bývalého okresu Kamenz a městem Hoyerswerda, okres Görlitz s obcemi bývalého okresu Niederschlesischer Oberlausitzkreis a městem Görlitz, statutární města Chemnitz a Dresden, okres Saale-Orla-Kreis (Svobodný stát Durynsko) a Greiz (Svobodný stát Durynsko). Uváděný územní stav je k 1. 8. 2008.“⁵

Tyto oblasti byly do nového programu zahrnuty především proto, že již patřily do dotační oblasti Programu Iniciativy Společenství Interreg III A 2004-2006 mezi Svobodným státem Sasko a Českou republikou a adekvátně přispěly k realizaci programu. Dalším důvodem je omezená šíře saské části dotačního území na úrovni NUTS III.

Pravidlo flexibility říká, že „v rámci přeshraniční spolupráce lze v řádně odůvodněných případech z Evropského fondu pro regionální rozvoj financovat výdaje vynaložené při provádění operací nebo částí operací až do výše 20 % jeho příspěvku na dotyčný operační program v oblastech úrovně NUTS III, které přiléhají k oblastem způsobilým pro tento program uvedeným v čl. 7 ods. 1 nařízení (ES) č. 1083/2006 nebo které jsou obklopeny takovými přilehlými oblastmi. Ve výjimečných případech, na nichž se dohodnou Komise a členské státy, se tato pružnost může rozšířit na oblasti úrovně NUTS II, v nichž se nacházejí oblasti uvedené v čl. 7 odst. 1 nařízení (ES) č. 1083/2006.“⁶

Následující tabulka č. 1 uvádí % podíl České republiky a Svobodného státu Sasko na celkovém dotačním území. Mapa česko-saského dotačního území je uvedena v Příloze 1.

---

⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1080/2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj a o zrušení nařízení (ES) č. 1783/1999. [online]. Úřední věstník Evropské unie, 5. července 2006. s. 10. [cit. 5. 3. 2010]. Dostupný z WWW: <http://www.ziel3-cil3.eu/cs/foerdergrundlagen/rechtsgrundlagen/eu_allgemein/index.html>

Tab. 1 Podíl českého a saského dotačního území na programu

	Dotační území v km ²	Podíl v %
Česká republika	13 191	47 %
Svobodný stát Sasko	14 843	53 %
Celkem	28 034	100 %

Zdroj: Programový dokument Programu Cíle 3/Ziel 3 na podporu přeshraniční spolupráce mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko 2007-2013 znění ze dne 26.08.2008, vlastní zpracování

2.4.2 Základní podmínky programu

Vhodní příjemci dotace jsou přesně definováni pro každou část hranice, pro obě strany platí, že kooperační partneři musí mít své sídlo ve Spolkové republice Německo respektive v České republice. V podmínkách není stanoveno, že sídlo musí být nutně v dotačním území, ale dopad projektu musí být bezpodmínečně právě na dotační území.

Pro tzv. velké projekty jsou na české straně vhodnými příjemci dotace právnické osoby, a to veřejnoprávní nebo ovládané veřejnoprávními právníckými osobami nebo založené nikoli k dosažení zisku (neziskové).

Pro tzv. malé projekty realizované v rámci oblasti podpory 1.4 tedy Fondu malých projektů jsou vhodnými kooperačními partnery na české straně Euroregion Nisa, Dobrovolný svazek obcí Euroregion Labe, Euroregion Krušnohoří a Regionální sdružení měst a obcí Euregio Egrensis.

Saská strana se rozhodla definovat své příjemce odděleně vždy pro konkrétně vymezené oblasti podpory. Tento seznam je obsáhlý (detailní rozpis je uveden v Realizačním dokumentu), a proto není uváděn v textu této práce.

V programovacím období 2007-2013 došlo k výraznému zpřísnění požadavků pro získání dotačních prostředků. Jsou přesně vymezeny podmínky, které musí být dodrženy. První z nich ukládá, že na společném projektu se z každé země musí podílet alespoň jeden partner. Druhým bezpodmínečným kritériem je použití tzv. principu lead partnera což znamená, že jeden z projektových partnerů převezme vedoucí roli a tím i odpovědnost za realizaci společného projektu

Jelikož je podpora poskytována pro přeshraniční projekty, je pomocí čtyř kritérií sledováno, zda projekt skutečně naplňuje smysl přeshraniční spolupráce. Splnění této podmínky je nově zavedeno pro Cíl 3, v Interregu IIIA takto stanovené požadavky neexistovaly. Předpokladem poskytnutí podpory je splnění alespoň dvou z následujících 4 kritérií:

1. společná příprava, respektive plánování projektu
2. společná realizace projektu
3. společný personál projektu
4. společné financování projektu. [11]

„Nadřazeným cílem je vytvoření a realizace příhraničních hospodářských, kulturních, sociálních a ekologických aktivit prostřednictvím společných strategií podporujících udržitelný rozvoj území.“⁷ Podporované aktivity jsou rozřazeny do tří prioritních os a dále děleny na konkrétní oblasti podpory. Prioritní osa 1 je zaměřena na rozvoj rámcových společenských podmínek v dotačním území, prioritní osa 2 podporuje rozvoj hospodářství a cestovního ruchu a prioritní osa 3 je vymezena pro oblast zlepšení situace přírody a životního prostředí. Výčet konkrétních oblastí podpory je součástí přílohy č. 2.

Dotace je poskytována z prostředků Evropské unie, výhradně z fondu ERDF, maximálně do výše 85 % způsobilých výdajů. Kooperační partneři se na projektu musí finančně podílet minimálně ve výši 10 %. Takto definovaná výše podpory je shodná pro českou i saskou stranu. Pro české kooperační partnery dále platí, že zbývajících 5 % mohou získat jako příspěvek ze státního rozpočtu ČR z rozpočtové kapitoly Ministerstva pro místní rozvoj. Kooperační partneři ze saské strany hranice mají nárok na saské zemské prostředky.

Pro získání dotace ERDF ve výši 85 % pro programy v rámci cíle Evropská územní spolupráce musí být splněna podmínka velikosti průměrného HDP na obyvatele za období

---

⁷ Programový dokument Programu Cíle 3/Ziel 3 na podporu přeshraniční spolupráce mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko 2007-2013 [online]. Znění ze dne 26. 08. 2008. s. 30. cit. [5. 3. 2010]. Dostupný z WWW: <http://www.ziel3-cil3.eu/cs/foerdergrundlagen/rechtsgrundlagen/programm_1/index.html>

2001-2003 u jednoho participujícího státu. Tento ukazatel musí být nižší než 85 % průměru EU-25. Ve sledovaném období byl v České republice v rámci daného dotačního území regionální HDP na 1 obyvatele 55,26 % ⁸ průměru EU-25. Tímto byla splněna podmínka pro udělení dotace ERDF pro program česko-saské spolupráce ve výši 85 %.

Program dále stanovuje požadavek na minimální velikost projektu. Podmínkou pro podání projektu je minimální výše požadovaného příspěvku z ERDF 22.500 eur. Je-li tato částka nižší, je možné žádat v rámci Fondu malých projektů, které zpravují příslušné euroregiony.

Doba trvání projektu je zpravidla 3 roky, je-li delší, je nutné relevantní zdůvodnění.

Pro způsobilost výdajů v zásadě platí, že výdaje musí být v přiměřené výši, doložitelné účetními doklady a prokazatelně se musí vztahovat k projektu. 5 % celkových způsobilých výdajů každého partnera je možné použít jako přípravné, tedy vzniklé před oficiální registrací projektu do systému JTS. Způsobilost výdajů není zcela totožná na české a saské straně, detailnější rozpis je uveden v Realizačním dokumentu.

Základem podání projektu je kvalitní zpracování projektové žádosti. Ta je vyplňována pomocí internetové aplikace Benefit 7+. Spolu s ní jsou předkládány povinné přílohy. Pro tento program nejsou vyhlašovány výzvy, žádosti jsou přijímány průběžně. Po jejím přijetí probíhá posouzení způsobilosti, které se skládá z kontroly formálních a odborných předpokladů. Po úspěšném ukončení této fáze je žádost zaregistrována a je přistoupeno k bodovému hodnocení. Takto připravený projekt spolu s podklady pro rozhodnutí je předán Monitorovacímu výboru, jehož členové rozhodnou o jeho schválení, pozastavení či zamítnutí. [11]

Do celého procesu získání podpory jsou zapojeny různé subjekty, které mají v rámci zajištění efektivní správy a realizace programu přiřazeny plnění konkrétních úloh. Celkovou zodpovědnost za celý program nese Řídící orgán, kterým je Saské státní ministerstvo hospodářství a práce v Drážďanech. Pro koordinaci aktivit v České republice bylo určeno Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. Finanční realizaci programu provádí

---

⁸ Český statistický úřad - Regionální HDP na 1 obyvatele, EU25=100 [online]. [cit. 20. 12. 2009]. Dostupný z WWW: <[http://194.48.241.46/csu/2006edicniplan.nsf/t/33004C13DC/\\$File/13710643.pdf](http://194.48.241.46/csu/2006edicniplan.nsf/t/33004C13DC/$File/13710643.pdf)>

certifikační orgán, kterým je Saské státní ministerstvo hospodářství a práce. V rámci této činnosti přijímá platby od Evropské komise a přes svůj zprostředkující subjekt Saskou rozvojovou dotační banku provádí platby Lead Partnerovi projektu. Kontrolu efektivního fungování Řídícího a kontrolního systému celého programu provádí auditní orgán, kterým je Saské státní ministerstvo financí. Praktická realizace programu je delegována na Společný technický sekretariát, který působí při Saské rozvojové dotační bance v Drážďanech. JTS je podporováno českými regionálními subjekty: krajskými úřady a saskými odbornými resorty. Za kontrolu správnosti a oprávněnosti předložených výdajů jsou odpovědní kontroloři podle čl. 16 nařízení ES č. 1080/2006. Na české straně převzalo tuto funkci Centrum pro regionální rozvoj České republiky, na saské straně Saská rozvojová dotační banka.

3 Analýza využívání programů česko-saské spolupráce

Následující kapitola se zabývá porovnáním česko-saských dat. Jejich komparace je provedena samostatně pro Interreg IIIA a Cíl 3. Obsahem je rovněž přiblížení specifik, která jsou spojena s realizací obou programů.

3.1 Komparace česko-saských dat

Na úvod lze třeba uvést skutečnost, která byla zjištěna v průběhu sběru dat. Mezi archivací údajů spjatých s realizací projektů v minulém a současném programovacím období je značný rozdíl a v Cíli 3 došlo v této oblasti k pozitivnímu posunu.

Interreg IIIA se všeobecně od Cíle 3 vyznačuje nižší mírou vzájemně prokazatelné spolupráce české a saské strany. Podobně tomu bylo i v otázce spjaté se sběrem a archivací dat schválených a realizovaných projektů. Informace na české a saské straně byly sbírány a archivovány odděleně. Na saské straně jsou plně v držení Saské rozvojové banky a přístup k nim je značně omezený. Výsledky programu jsou zveřejňovány v ročních prováděcích zprávách, nicméně data zde uvedená mají převážně všeobecný charakter. Z tohoto důvodu nelze provést jejich hlubší analýzu, a proto jsou v této kapitole zpracovány pouze výsledky, které byly Saskou rozvojovou bankou oficiálně poskytnuty. Na české straně je situace odlišná, zde existují ucelené informace, ze kterých je možno získat detailnější rozbor realizovaných projektů. IS MSSF CENTRAL je centrální monitorovací systém strukturálních fondů, který byl vytvořen a je provozován Ministerstvem pro místní rozvoj České republiky. Tento systém poskytuje souhrnné informace o přípravě a stavu realizace operačních programů strukturálních fondů. Z tohoto zdroje byly získány informace o stavu realizace projektů v rámci Interregu IIIA pro českou část hranice. Nicméně tato kapitola je konkrétně zaměřena na porovnání dat mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko, tedy jsou použita pouze data, jejichž komparace s českými výsledky má určitou vypovídající schopnost.

V Cíli 3 jsou již data jak pro českou tak pro saskou stranu shromažďována společně, tedy jejich získání bylo mnohem jednodušší a jejich srovnání vede k přínosnějším závěrům.

Dále je třeba zmínit, že Cíl 3 je aktuální program, proto jsou analyzovány pouze informace dostupné k určitému datu, které je blíže specifikováno v podkapitole 3.3.1.

Tam, kde to bylo možné, bylo provedeno srovnání jednak v rámci využívání programu českou a saskou stranou konkrétně pro oba programy odděleně, tak v rámci srovnání vývoje mezi minulým a současným obdobím. Je třeba upozornit na to, že dané programovací období končí až v roce 2013. Srovnání s minulým obdobím je tedy čistě orientační a je použito pro odhad možného budoucího vývoje. V této kapitole jsou ke srovnání využita data z tzv. velkých projektů pro Cíl 3, která tvoří 97 % celkové alokace česko-saského programu. Data z fondu malých projektů jsou použita v další kapitole.

Následující tabulka č. 2 uvádí rozdělení alokací mezi ČR a Svobodný stát Sasko v programovacích obdobích 2000-2006 a 2007-2013.

Tab. 2 Komparace alokací mezi Iniciativou Společenství Interreg IIIA a Cílem 3

	Interreg III A		Cíl 3	
	Alokace v eur	Podíl alokace	Alokace v eur	Podíl alokace
Česká republika	9 900 000	5,2 %	67 199 631	32,4 %
Svobodný stát Sasko	180 537 431	94,8 %	140 197 313	67,6 %
Alokace celkem	190 437 431	100 %	207 396 944	100 %

Zdroj: Roční prováděcí zpráva programu Iniciativy Společenství Interreg IIIA 2000-2006 Česká republika-Svobodný stát Sasko za rok 2007, vlastní zpracování

Data nabízejí odpovědi na dvě základní otázky.

1. Česká republika má pro obě programovací období alokováno méně finančních prostředků. Důvod zřetelně nižšího rozdělení dotace ERDF v období programu Interreg IIIA je zcela zřejmý. Je to proto, že Svobodný stát Sasko byl do tohoto programu plně zapojen již od jeho počátku, tedy od roku 2000, kdežto česká část mohla čerpat finanční prostředky až po vstupu České republiky do Evropské unie, tedy v roce 2004, kdy byla původní alokace navýšena téměř o 10 000 000 eur.

Stav přidělených dotací pro současné programovací období, tedy Cíl 3, se opět vyznačuje vyšším podílem pro saskou stranu. Podíváme-li se na systém, jakým jsou prostředky ERDF Evropskou unií rozdělovány, zjistíme, že alokace není směřována na jednotlivé programy, nýbrž na podporu přeshraniční spolupráce přímo do jednotlivých zemí. Tedy Česká republika obdržela určité finanční prostředky, které musela rozdělit do všech realizovaných programů přeshraniční spolupráce na svém území. Na saské straně je situace stejná, tedy finance z ERDF obdržela Spolková republika Německo jako celek a ty byly následně rozděleny na jednotlivé programy.

2. Celková alokace pro Cíl 3 vzrostla oproti Interregu IIIA přibližně o 9 %. Co vedlo Evropskou unii k tomuto kroku? Důležitou roli zde samozřejmě hraje fakt, že se Evropská unie sama o sobě zasazuje o odbourávání bariér mezi jednotlivými hranicemi. Tedy navýšení alokací na podporu přeshraniční spolupráce se nabízí jako zcela logický krok.

Další zajímavý pohled lze spatřit v názoru gestora česko-saského programu Ing. Josefa Žida z Ministerstva pro místní rozvoj. Jedním z cílů HSS je i Cíl 1 Konvergence, v jehož rámci je finančně podporován růst nejméně rozvinutých regionů členských států Evropské unie. Podmínkou je, že průměr HDP na 1 obyvatele v rámci každého NUTS II nepřesáhne 75 % průměru EU. A jelikož na finanční pomoc z tohoto Cíle 1 dosahuje splněním shora uvedené podmínky stále méně regionů, existuje snaha, aby finanční prostředky byly přesouvány do programů, které budou dostupné i pro ně. Tímto se dá jednoduše vysvětlit jeden z možných praktických důvodů navyšování alokací na přeshraniční spolupráci.

3.2 Komparace dat z realizace programu Interreg IIIA

Dostupná data byla zpracována a na jejich základě provedena analýza v následujících krocích:

1. Porovnání navázaných a vyplacených prostředků Společenství v měně euro a procentuální vyjádření tak, jak odpovídá jejich dělení z realizovaných projektů na Českou republiku a na Svobodný stát Sasko pro Interreg IIIA a následně nástin indikativního rozdělení navázané alokace pro stávající programovací období. Toto

srovnání je provedeno nejprve v rámci celkové alokace programu Interreg IIIA a následně dle jednotlivých Priorit, tedy oblastí, kde byly jednotlivé projekty realizovány.

2. Srovnání dle procenta zapojení kooperačního partnera z české a saské strany v minulém programovacím období s vývojem v současném programovacím období.

3.2.1 Navázané a vyplacené prostředky

Přehled v tabulce č. 3 poskytuje informace o množství právně navázaných prostředků a výši jejich skutečného čerpání. Data jsou uváděna k 31. 12. 2007. Údaje jsou uváděny bez projektů, které slouží pro administraci programu tedy k tzv. technické pomoci. Je to z toho důvodu, že jejich přiřazení do celkového počtu navázaných a vyplacených prostředků by zkreslovalo celkovou situaci stavu schválených projektů. *Procentuelní vyjádření se tedy oproti původní celkové alokaci liší o částku schválenou pro tento typ projektů.*

Tab. 3 Navázané a vyplacené prostředky na české a saské straně za program Interreg IIIA

	Česká republika		Svobodný stát Sasko	
	eur	%	eur	%
Alokace celkem	9 900 000	100 %	180 537 431	100 %
Navázané prostředky	9 400 082,15	99,95 %	171 516 190,76	98,98 %
Vyplacené prostředky	7 814 798,45	83,09 %	154 229 177,78	89,00 %

Zdroj: Roční prováděcí zpráva programu Iniciativy Společenství Interreg IIIA 2000-2006 Česká republika-Svobodný stát Sasko za rok 2007, vlastní zpracování

V tabulce jsou data pro lepší orientaci uváděna v % rozlišení. Z uvedeného přehledu je patrné, že jak na české, tak na saské straně došlo k velmi vysokému navázání finančních prostředků. Nicméně na české straně je % výčet vyšší. V porovnání s čerpáním navázané dotace připadá vyšší podíl na saskou stranu. Rozdíl mezi navázanými a skutečně vyplacenými prostředky je spjat se schváleným finančním rozpočtem projektu a kontrolou oprávněnosti výše jeho proplacení.

3.2.2 Realizace programu dle jednotlivých priorit

Následující přehled v tabulce č. 4 v oblasti realizace programu přináší srovnání, do jaké míry jsou navázané prostředky skutečně vypláceny v návaznosti na konkrétní prioritní oblasti, do kterých jsou projekty začleněny. Z uvedených dat je možno také posoudit, jak byly jednotlivé priority využívány českými a saskými žadateli a jaké možné problémy jsou spjaty s praktickou realizací programu.

Priorita G

V tabulce jsou data zachycující přehled finančních prostředků v Prioritě G a jejich členění na Českou republiku a Svobodný stát Sasko.

Tab. 4 Navázané a vyplacené prostředky na české a saské straně v prioritě G v Interregu IIIA

	Česká republika		Svobodný stát Sasko	
	eur	%	eur	%
Alokace celkem	2 178 000	100 %	19 486 400	100 %
Navázané prostředky	2 175 253,72	99,87 %	19 514 812,11	100,15 %
Vyplacené prostředky	2 071 778,09	95,12 %	18 546 446,58	95,18 %

Zdroj: Roční prováděcí zpráva programu Iniciativy Společenství Interreg IIIA 2000-2006 Česká republika-Svobodný stát Sasko za rok 2007, vlastní zpracování

Priorita G byla zaměřena na hospodářský rozvoj a kooperaci podniků. Uvedená data ukazují, že na saské straně došlo k překročení množství navázaných celkových prostředků o 0,15 %. To bylo způsobeno překročením saských schválených prostředků v konkrétním opatření G2. Tento stav je možné vyrovnat nižším čerpáním finančních prostředků v opatření G1. Také na české straně došlo k překročení v čerpání prostředků o 7,07 %, konkrétně v opatření G2, schváleného českého rozpočtu. Důvodem je pohyb směnného kurzu české měny mezi termínem schválení a podání žádosti o platbu. Tento stav je možné vyřešit použitím volných finančních prostředků v rámci priority, případně lze požádat o přesuny z jiných priorit. Všeobecně však platí, že pokud nebudou dodatečně finance

získány uvedenými způsoby, riziko spojené s pohybem směnného kurzu nese Česká republika. Konkrétní opatření G2 bylo zaměřeno na podporu cestovního ruchu. Projekty byly zaměřeny na marketing výrobků, na propojení specifických odvětví, společné standardy kvality a další. Hlavní přínos je spatřován ve zlepšení konkurenceschopnosti a celkové výkonnosti podniků působících ve strukturálně slabším pohraničí. Opatření G2 patřilo k velmi vyhledávané oblasti. Jednalo se o podporu cestovního ruchu a z důvodu vyčerpání finančních prostředků již nebylo možné realizovat tolik projektů, kolik bylo původně plánováno. Projekty přinesly rozvoj převážně v oblasti rozšíření nabídek a kvality v oblasti cestovního ruchu v příhraničí, s čímž je spojeno zvýšení atraktivnosti oblasti a příliv vyššího počtu turistů. Šlo převážně o rozšíření česko-saských koncepcí v oblasti nabídky přeshraničních turistických destinací a s tím spojené zlepšení turistické infrastruktury. Dle uvedeného procentuálního členění lze konstatovat, že ačkoliv došlo na saské straně k překročení velikosti navázaných prostředků, které se pohybuje do 2 %, což je maximální limit schválený Evropskou komisí, množství navázaných prostředků v této prioritě je pro českou i saskou stranu poměrně vyrovnané a v návaznosti na to i velikost vyplacených prostředků. Počet schválených projektů celkem je 106.

Priorita H

Přehled v tabulce č. 5 poskytuje informace o Prioritě H a stavu finančních prostředků v porovnání mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko.

Tab. 5 Navázané a vyplacené prostředky na české a saské straně v prioritě H v Interregu IIIA

	Česká republika		Svobodný stát Sasko	
	eur	%	eur	%
Alokace celkem	2 970 000	100 %	60 234 244	100 %
Navázané prostředky	2 970 000	100 %	59 971 061,95	99,56 %
Vyplacené prostředky	2 817 815,03	94,88 %	52 126 265,25	86,54 %

Zdroj: Roční prováděcí zpráva programu Iniciativy Společenství Interreg IIIA 2000-2006 Česká republika-Svobodný stát Sasko za rok 2007, vlastní zpracování

Priorita H je spjata s podporou projektů zaměřených na infrastrukturu. Na české straně byly v roce 2007 navázány veškeré finanční prostředky. V tomto období již tedy nemohly být schváleny žádné další projekty. Projekty v opatření H1 byly zaměřeny na dopravní infrastrukturu. Jejich realizací došlo pomocí výstavby a rekonstrukcí ke zlepšení stavu silnic a železničních cest výrazně tak přispěly k rozvoji přeshraniční dopravy mezi českým a saským pohraničím. V opatření H2, tedy ostatní infrastruktuře, byly podpořeny aktivity pro zintenzivnění sociokulturní výměny mezi českými a saskými obyvateli pomocí výstavby a rekonstrukcí různých setkávacích center. Množství vyplacených prostředků je v této prioritě o něco nižší, než v předchozí a to jak na české, tak na saské straně. Může to být způsobeno typem projektů, jelikož projekty spojené s výstavbou infrastruktury jsou finančně i časově náročnější na přípravu a realizaci. S tím je spjata i nejnižší množství schválených projektů v porovnání s ostatními prioritami, tedy 70. 100% navázání prostředků českou stranou lze také vnímat tak, že tento typ projektů je českou částí pohraničí považován za vysoce potřebný a přínosný.

V souvislosti s opatřením H2 je třeba zmínit podstatnou skutečnost spojenou s čerpáním navázaných prostředků saskou stranou. V roce 2008 se konalo mimořádné zasedání Řídícího výboru Interreg IIIA. Důvodem byly nově uvolněné prostředky v programu. Ty vznikly v rámci kontroly, která dospěla k závěru, že jeden ze schválených projektů není podporovatelný. Došlo tak k navrácení finančních prostředků ve výši 10,4 mil. eur, které mohly být nově navázány pouze v prioritě H, jelikož již uplynula doba přípustná pro přesun prostředků mezi prioritami. Tyto finance byly původně alokovány pouze pro saskou stranu. Nicméně po zjištění stavu připravenosti saských a českých projektů připadajících v úvahu pro schválení a následně závěrečných vyjednáváních, bylo pro českou stranu odsouhlaseno dalších 7 projektů podporujících rozvoj infrastruktury ve výši 1,85 mil. eur.

Priorita I

Údaje uvedené v tabulce č. 6 jsou pro Prioritu I a představují stav navázaných a vyplacených prostředků pro Českou republiku a Svobodný stát Sasko.

Tab. 6 Navázané a vyplacené prostředky na české a saské straně v prioritě I v Interregu IIIA

	Česká republika		Svobodný stát Sasko	
	eur	%	eur	%
Alokace celkem	1 980 000	100 %	47 216 000	100 %
Navázané prostředky	1 980 000	100 %	46 892 826,08	99,32 %
Vyplacené prostředky	1 517 686,72	76,65 %	42 955 970,10	90,98 %

Zdroj: Roční prováděcí zpráva programu Iniciativy Společenství Interreg IIIA 2000-2006 Česká republika-Svobodný stát Sasko za rok 2007, vlastní zpracování

Rozvoj území a životního prostředí bylo předmětem priority I. Oblast životního prostředí i rozvoj venkova, tedy opatření I1 a I2 s sebou ke sledovanému roku 2007 přinesly pro českou stranu 100% navázání celkové alokace. Další projekty již tedy nemohly být přijímány. To opět ukazuje, že pro české partnery jsou aktivity spojené s ochranou životního prostředí vnímány jako vysoce důležité. Procentuální výše vyplacených prostředků poukazuje, že výše financí, která mohla být do sledované doby vyplacena, byla pouze ve výši 76,65 %. Příčiny jsou jako ve většině případů spjaté s konkrétními projekty, a proto nelze s určitostí poukázat na možné obecné příčiny. Nicméně v porovnání se saskou stranou je tento rozdíl dosti znatelný. Opatření I1 s sebou přineslo projekty zaměřené na využití obnovitelných zdrojů energií, dále revitalizační opatření a také aktivity spjaté s výměnou zkušeností a transferem vědomostí mezi českou a saskou stranou. Projekty schválené v opatření I2 daly důležité impulsy, které napomohly intenzivní kulturní výměně v česko-saském pohraničí pomocí společných výstav k historii a životu v dotačním území. Dále byly podpořeny projekty v oblasti lesního hospodářství a celkového rozvoje venkova. Celkový počet schválených projektů činil 571.

Priorita J

Následující tabulka č. 7 reprezentuje Prioritu J a výši navázaných a vyplacených finančních prostředků pro Českou republiku a Svobodný stát Sasko.

Tab. 7 Navázané a vyplacené prostředky na české a saské straně v prioritě J v Interregu IIIA

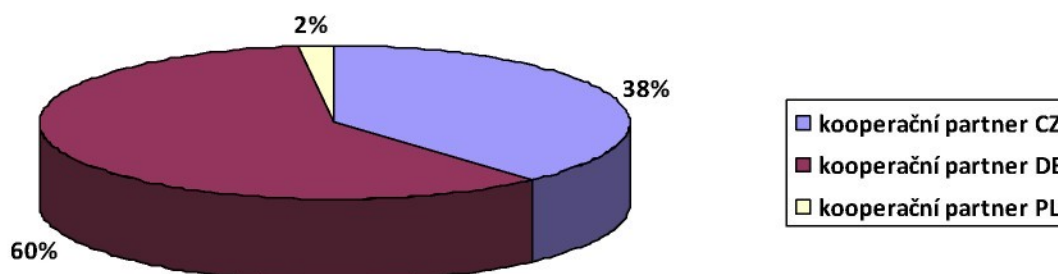
	Česká republika		Svobodný stát Sasko	
	eur	%	eur	%
Alokace celkem	2 277 000	100 %	41 700 131	100 %
Navázané prostředky	2 274 828,43	99,90 %	41 126 909,85	98,63 %
Vyplacené prostředky	2 071 778,09	90,99 %	35 952 733,81	86,22 %

Zdroj: Roční prováděcí zpráva programu Iniciativy Společenství Interreg IIIA 2000-2006 Česká republika-Svobodný stát Sasko za rok 2007, vlastní zpracování

Priorita J, zaměřená na lidské zdroje a sítě, byla oblastí, ve které byl schválen nejvyšší počet projektových žádostí, celkem 1184. Priorita má celkem čtyři opatření J1 Vzdělávání a kvalifikace, J2 Sociokulturní rozvoj, J3 Spolupráce a J4 Bezpečnost. Schválené projekty v prvním opatření přispěly především k nalezení nové nebo zintenzivnění stávající kooperační činnosti mezi českými a saskými vzdělávacími institucemi. Zabývaly se tak pokrytím potřeby kvalifikovaného personálu v pohraničí. Dále se orientovaly na zvyšování kvalifikace průceschopného obyvatelstva a zvyšování kvalifikace pro znevýhodněné skupiny osob. V těchto projektech byl kladen důraz na realizaci aktivit, které výrazně přispějí ke zvýšení porozumění kultuře sousedů. V opatření J2 byly vybírány pouze takové projekty, v nichž se kulturní dědictví přímo spojovalo s vývojem v pohraničí. Jednalo se o výstavy, prezentace, ale rovněž také sociokulturní analýzy a koncepce se vztahem k pohraničí. Opatření J3 je spojeno se schvalováním tzv. malých projektů, tedy Fondu malých projektů, kde byl kladen důraz především na intenzifikaci sousedského spolužití. Opatření J4 zahrnovala projekty zaměřené na pořízení a především příhraničního využití vybavy pro zajištění bezpečnosti obyvatelstva ve společném dotačním území. Takto zaměřené projekty jsou v současném programovacím období podávány v takové míře, že převyšují možnosti současné alokace v této oblasti. Z uvedených dat lze konstatovat, že tato priorita byla českou stranou využita téměř ze 100 %, saská strana dosáhla 98,63 % navázání prostředků. V porovnání se skutečným čerpáním financí probíhá vyplacení prostředků pro české kooperační partnery rychleji.

3.2.3 Realizace programu dle zapojení kooperačních partnerů

Obrázek č. 2 znázorňuje zapojení kooperačních partnerů do jednotlivých projektů dle dělení na české, saské a polské partnery.

Obr. 2 Zapojení kooperačních partnerů v Interregu IIIA

Zdroj: Roční prováděcí zpráva programu Iniciativy Společenství Interreg IIIA 2000-2006 Česká republika-Svobodný stát Sasko za rok 2007, vlastní zpracování

Dle uvedených dat je zcela jasná převaha saských kooperačních partnerů 60 %, což odpovídá faktu, že program začal pro saskou stranu již v roce 2000. Čeští žadatelé se na projektech podíleli celkem 38 %. V Interregu IIIA bylo možné zapojení i partnerů z polské strany, nicméně v celkovém poměru zaujímali pouze 2 %. Jejich participace na projektech trvala pouze do roku 2004, tedy do období, kdy se k programu oficiálně přidala Česká republika. Uváděný počet polských partnerů je tedy z období, kdy program působil plně pouze na německé straně.

3.3 Komparace dat z realizace programu Cíl 3

Pro Cíl 3 jsou použity následující údaje:

1. rozbor aktuálního stavu finančních prostředků, tak, jak byly schváleny na dosud uskutečněných Monitorovacích výborech,
2. porovnání stavu takto navázaných prostředků pro českou a saskou stranu,
3. pohled na realizaci programu z úhlu podílu zapojení českých a saských kooperačních partnerů,

4. představení principu Lead partnera, který je nově zavedenou podmínkou pro Cíl 3 a porovnání míry zapojení českých a saských partnerů jako Lead Partnera projektu,
5. v posledním bodě vyhodnocení podílu českých a saských Lead Partnerů na jednotlivých oblastech podpory.

3.3.1 Aktuální přehled schválených projektů a výše dotace

Projekty jsou schvalovány na Monitorovacích výborech. Ty se konají v dotačním území vždy na jedné straně hranice. Od začátku programu proběhlo 6 Monitorovacích výborů. V této podkapitole jsou uvedena aktuální data z projektů, které byly na těchto zasedáních schváleny (údaje k 3. 11. 2009). Ucelený přehled o celkové výši dotace z ERDF a rozpočtů České republiky a Svobodného státu Sasko podává následující tabulka č. 8. Data jsou uváděna v časové souslednosti tak, jak probíhala zasedání zmiňovaných Monitorovacích výborů, která jsou rozdělena dle data a místa konání.

Tab. 8 Přehled stavu schválených projektů a navázaných prostředků v Cíli 3

Monitorovací výbor	Schválené projekty	Prostředky ERDF	Zemské prostředky Sasko	Státní rozpočet ČR
9. 12. 2008 Boží Dar	17	17 622 797	341 640	431 458
24. 2. 2009 Dresden	17	10 651 103	458 893	225 388
26. 5. 2009 Heřmanice	15	23 547 241	1 177 081	679 041
24. 6. 2009 Sebnitz	5	4 263 054	53 308	120 264
8. 9. 2009 Litoměřice	11	7 257 920	147 594	185 705
3. 11. 2009 Freiberg	6	4 464 906	36 442	130 595
	Σ 71	67 807 021	2 214 958	1 772 451

Zdroj: interní materiály Krajského úřadu Libereckého kraje, vlastní zpracování

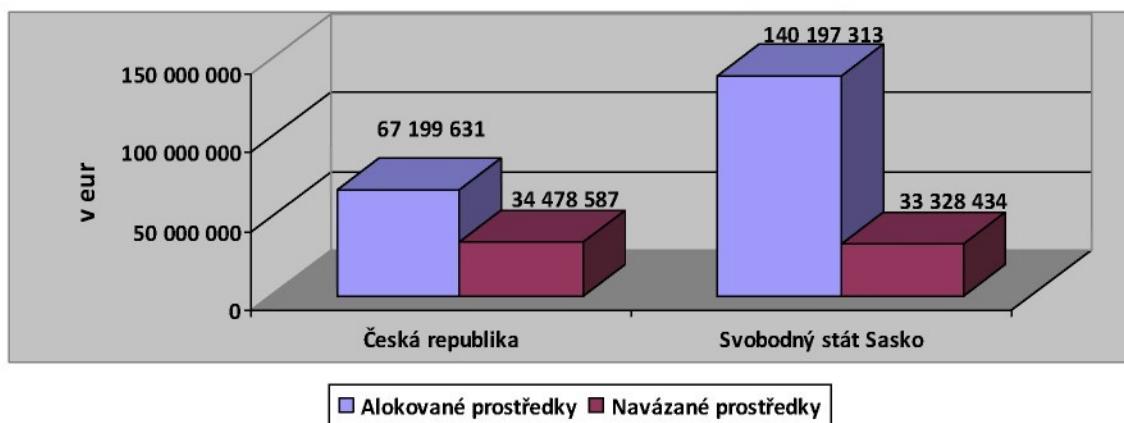
Každý projekt tedy může obdržet dotaci, která je poskytována z ERDF a činí až 85 % všech výdajů, které jsou uznány jako způsobilé. Dalším zdrojem dotace je příspěvek států, pro které byl daný program vyhlášen. Žadatelé tak mají možnost obdržet příspěvek ze státního rozpočtu České republiky a ze zemských prostředků Svobodného státu Sasko.

Pravidla pro získání tohoto druhu dotace je pro partnery z obou hranic odlišná. Pro české kooperační partnery představuje dotace až 5 % z celkových způsobilých výdajů při zohlednění příjmů projektu a je proplácena v eurech. Pro saské kooperační partnery se výše podpory řídí dle typu žadatele.

Z tabulky je zřejmé, že počet schválených projektů a výše dotace ERDF a prostředků ze státních rozpočtů nemá přímou souvislost. Minimální výše příspěvku ERDF na jeden projekt musí dosahovat minimálně 22 500 eur, maximální výše není stanovena. Rozpočty jednotlivých projektů se mohou velmi lišit, především v závislosti na finanční náročnosti realizovaných aktivit, počtu zapojených kooperačních partnerů nebo oblasti, v níž je projekt realizován. Počet schválených projektů a návazně tak výše přidělené dotace je tak na každém zasedání odlišná. Také výše přidělených prostředků z rozpočtů každé země je řešena u jednotlivých projektů individuálně.

3.3.2 Aktuální stav navázaných prostředků ERDF

Navazující obrázek č. 3 uvádí, jakou měrou jsou doposud navázány alokované prostředky pro Českou republiku a Svobodný stát Sasko.

Obr. 3 Stav navázaných alokovaných prostředků českou a saskou stranou v Cíli 3

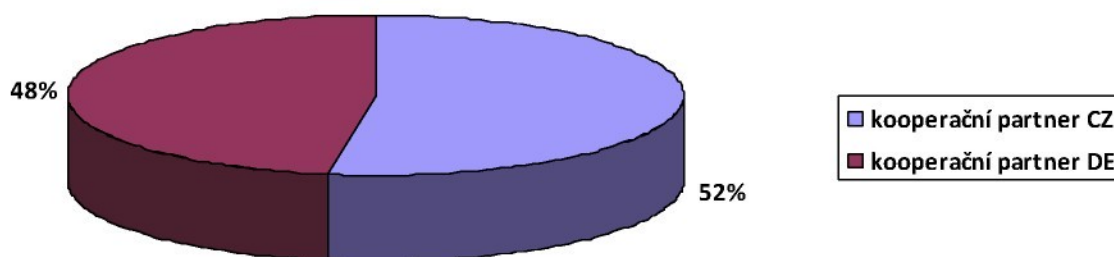
Zdroj: interní materiály Krajského úřadu Libereckého kraje, vlastní zpracování

Na začátek tohoto srovnání je třeba zdůraznit, že Evropská unie, která finanční prostředky na program poskytla, je zainteresována na výsledcích čerpání programu jako celku.

Nesleduje tedy, zda přidělená alokace je čerpána více českou nebo saskou stranou. Nicméně toto porovnání bylo provedeno jako jeden z možných pohledů na aktuální stav průběhu čerpání prostředků programu. Počet navázaných prostředků pro českou stranu činí ke sledovanému datu celkem 34 478 587 eur, zatímco pro saskou stranu je to 33 328 434 eur. Nicméně v porovnání s rozdělením celkové alokace na obě země je zřejmé, že českou částí hranice je doposud navázáno daleko vyšší % finančních prostředků. Konkrétně se jedná o **51,31 %** z celkové alokace. U saské strany jde o **23,77%** navázání celkové alokace. Pokud by frekvence navázání prostředků na české straně probíhala se stejnou intenzitou jako doposud, tedy bereme-li v úvahu, že první projekty byly schváleny na Monitorovacím výboru 9. 12. 2008 a poslední 3. 11. 2009, tedy během 330 dní, dojde k jejich vyčerpání přibližně za 261 dní. Nelze samozřejmě předvídat množství, ani finanční náročnost předkládaných projektů a ani skutečnost, kolik projektů bude Monitorovacími výbory reálně schváleno. Nicméně je pravděpodobné, že na české straně dojde k dřívějšímu vyčerpání alokace.

3.3.3 Realizace programu dle zapojení kooperačních partnerů

Na obrázku č. 4 je zachycen poměr českých a saských kooperačních partnerů dle účasti na jednotlivých projektech.

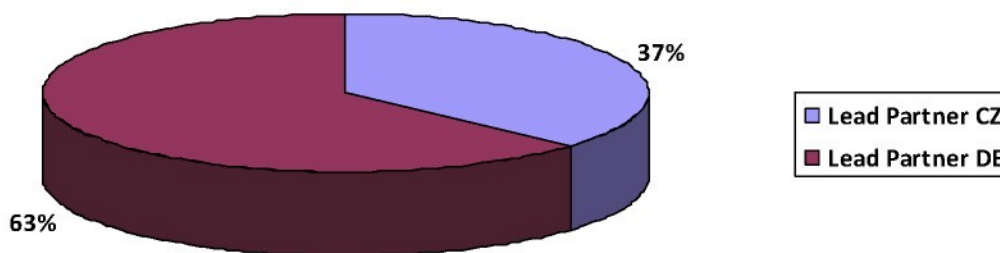
Obr. 4 Podíl českých a saských kooperačních partnerů v Cíli 3

Zdroj: interní materiály Krajského úřadu Libereckého kraje, vlastní zpracování

Oproti Interregu IIIA je zde vidět rozdíl převážně ve vývoji směrem k vyššímu počtu českých partnerů. 52 % představuje celkový počet 98 účastí českých žadatelů na projektech. Saští partneři se podílejí svou účastí ve 48 %, což představuje v absolutním vyjádření 89 žadatelů. Data jsou pouze za projekty do konce roku 2009, nicméně i z tohoto vývoje se dá usuzovat, že zapojení partnerů z české strany hranice má vzrůstající tendenci. To může být způsobeno různými důvody. Lze se například domnívat, že čeští žadatelé vnímají vyšší potřebu zapojit se do projektů se zahraničním partnerem z důvodu navázání spolupráce s organizací, od které mohou přebírat vědomosti a zkušenosti z daného oboru. Nejsou zde uvedeni polští partneři, kteří nejsou v rámci Cíle 3 zapojeni do realizace česko-saského programu. Žadatelé z Polska mohou své projekty podávat v rámci programu sasko-polské spolupráce nebo česko-polské spolupráce.

3.3.4 Princip Lead Partnera

Na obrázku č. 5 je zachyceno procentuelní vyjádření podílu, kterým se čeští a saskí projektoví partneři podílejí na pozici vedoucího projektu.

Obr. 5 Podíl českých a saských Lead Partnerů v Cíli 3

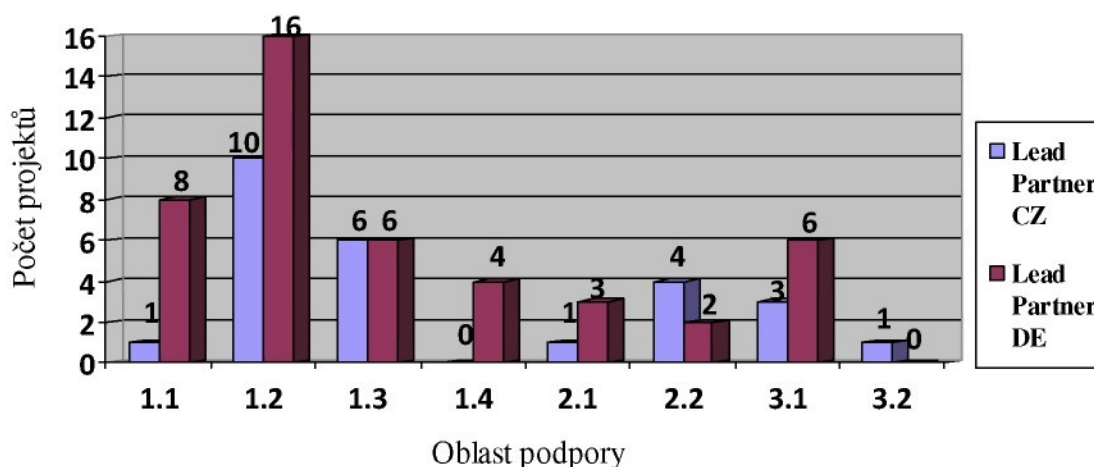
Zdroj: interní materiály Krajského úřadu Libereckého kraje, vlastní zpracování

V porovnání s programem Interreg IIIA nebylo možné provést analýzu, na které straně hranice převažují partneři vedeni jako tzv. Lead Partner. Je to z toho důvodu, že v minulém období nebyl tento princip využíván. Uvedený obrázek dokládá, že vedení projektů je svěřeno ve 45 případech z celkového počtu 71 projektů do rukou saské strany. Čeští

příjemci dotace se na vedoucí úloze podílejí 26 případy (37 %). Pro žadatele, kteří mají zájem získat dotace v programu česko-saské spolupráce je všeobecně přijatelnější a méně riskantnější svěřit vedení projektu na saskou stranu a to především z důvodu větších zkušeností s realizací projektů a následných aktivit s nimi spojených. Dá se také říci, že Lead Partner je ve většině případů hybatelem projektu, tedy tím, kdo potřebu realizovat dané aktivity inicioval. Z tohoto pohledu je proto zajímavé srovnání s minulým obrázkem, jelikož celkové zapojení českých partnerů v projektech je vyšší, nicméně role Lead Partnera výrazně převažuje na saské straně.

3.3.5 Stanovení Lead Partnera projektu a návaznost na oblast podpory

Obrázek č. 6 zachycuje, jakou měrou se podílí čeští a saskí partneři na řízení projektu v návaznosti na zvolenou oblast podpory.

Obr. 6 Zapojení českého a saského Lead Partnera projektu dle oblasti podpory v Cíli 3

Zdroj: interní materiály Krajského úřadu Libereckého kraje, vlastní zpracování

Obrázek zachycuje zapojení jednotlivých Lead Partnerů na projektech dle oblastí podpory. Z obrázku se dá především odvodit, ve kterých oblastech podpory je tvorba projektu iniciována z české a ve kterých ze saské strany. Získaná data ukazují, že nejvyšší zapojení saského vedoucího partnera je v oblasti podpory 1.2 Kooperativní opatření v oblasti

lidských zdrojů, sociokulturního rozvoje a partnerské spolupráce. Avšak i u českých vedoucích partnerů je tato oblast nejvíce využívána pro realizaci projektů. Zajímavá je situace u oblasti podpory 1.3 Kooperace v oblasti bezpečnosti, záchranných služeb, ochrany před katastrofami a protipožární ochrany, kde je počet vedoucích partnerů na obou stranách hranice zcela vyrovnaný. Z toho se dá usuzovat, že v této oblasti mají čeští žadatelé dostatečné zkušenosti s předkládáním projektů a proto se pouští do role vedoucího partnera ve stejné intenzitě, jako saská strana. Největší iniciativu ve vedení nechávají čeští žadatelé na svých saských partnerech v oblasti podpory 1.1 Kooperativní zlepšení a rozvoj a výstavba potřebné infrastruktury a spolupráce v oblasti regionálního plánování a rozvoje, kde se jedná převážně o stavby silnic a další infrastruktury, ale spadají sem také projekty podporující vícejazyčné informační systémy nebo zpracování regionálních rozvojových strategií. Saští partneři se v této oblasti ujali vedení v celkem osmi z devíti případů. Poměr v oblastech 3.1 Kooperace v oblasti ochrany klimatu, ochrany lesů a přírody, péče o krajinu a odpadového hospodářství a 2.1 Hospodářská kooperace a rozvoj přeshraničních hospodářských struktur je poměrně vyrovnaný, opět je převaha vedení projektů na saské straně. Jediné dvě oblasti podpory, ve kterých převyšují čeští Lead Partneři nad svými saskými kolegy je 2.2 Kooperace v oblasti lidských zdrojů, sociokulturního rozvoje a partnerské spolupráce a 3.2 Opatření v oblasti protipovodňové ochrany, vodního hospodářství a vodních staveb, ochrany vodních toků. Do poslední zmiňované oblasti byl prozatím podán pouze jeden projekt pod názvem Výzkum možností minimalizace obsahů organických škodlivin ve zdrojích pitných vod v Krušných horách, jehož vedení se ujal právě český partner. Oblast 1.4 je určena pro správu a realizaci Společného fondu malých projektů. Zde byly schváleny celkem čtyři projekty a to dle jednotlivých euroregionů, které působí na česko-saské hranici, jelikož právě jim je svěřena správa Společného fondu malých projektů. Ve všech uvedených případech je Lead Partnerem saská část daného euroregionu.

3.4 Závěrečné zhodnocení

Cílem třetí kapitoly bylo porovnat, jak byly a jsou programy česko-saské spolupráce využívány. Zásadním kritériem bylo srovnání stavu na české a saské straně hranice

a porovnání výsledků minulého programovacího období (možných srovnatelných výsledků za rok 2007) se současným průběžným stavem, který byl zjišťován k datu 3. 11. 2009.

Za Interreg IIIA bylo schváleno celkem 1 939 projektů. Z dat, která byla k dispozici pro tuto kapitolu, nebylo možné určit, kolik projektů připadalo na českou a kolik na saskou stranu, proto tento údaj je možné zjistit až v navazující kapitole, kde jsou použita pouze s česká data. K počtu projektů lze uvést, že v současném Cíli 3 je ke sledovanému dni schváleno prozatím 71 projektů. Projekty v novém programovacím období již nejsou děleny na české a saské, protože v každém ze schválených projektových záměrů musí být nutně prokázána podmínka spolupráce partnerů z obou stran hranice. Vzniká tedy jeden společný přeshraniční projekt.

Při srovnání celkového podílu vyplacených prostředků, s ohledem na původní alokaci, jsou saské projekty propláceny rychleji. V současném období lze porovnat jen výši navázaných prostředků. Je zde ale nutné zdůraznit, že Evropská komise pohlíží na alokaci programu Cíl 3 ČR-Sasko jako na společnou a proto jsou data týkající se navázání prostředků českou a saskou stranou pouze indikativní a slouží jen jako informativní částka. Z těchto údajů tedy vyplývá, že dosud je navázáno na české straně o 1 150 153 eur více než na saské. Současně v rámci procentuelního vyjádření vůči původní indikativní alokaci pro každý stát má Česká republika navázáno více finančních prostředků Společenství.

Největší množství projektů bylo v Interregu IIIA schváleno v Prioritě J zaměřené na lidské zdroje a sítě. Ta se také vyznačuje nejmenším procentuelním podílem vyplacených prostředků pro saskou stranu. Naopak nejméně realizovaných projektů připadlo do Priority H, do které se přijímaly projekty podporující rozvoj infrastruktury. V Prioritách J a H probíhalo vyplácení finančních prostředků příznivěji pro českou stranu.

Dalším bodem bylo srovnání zapojení počtu kooperačních partnerů podle národnosti. Z analýzy vyplývá, že v Interregu IIIA bylo zapojeno procentuelně větší množství saských partnerů, kdežto v Cíli 3 se naopak zvýšil počet českých partnerů. V Interregu IIIA se ze 2 % vyskytovali i žadatelé z Polska, což v Cíli 3 již není přípustné.

Poslednímu srovnání bylo podrobeno zapojení Lead Partnera projektu. Výsledky nelze porovnat s minulým programovacím obdobím, jelikož v té době ještě princip vedoucího partnera nebyl zaveden. Z dat z Cíle 3 lze konstatovat, že vedoucí role se z převážné

většiny ujímají saští partneři. Tento fakt byl vystaven i srovnání pro jednotlivé oblasti podpory a bylo zjištěno, že jedinou oblastí, kde převažují partneři z české republiky je 2.2 představující Kooperaci v oblasti lidských zdrojů, socikulturního rozvoje a partnerské spolupráce.

Závěrem této kapitoly je třeba upozornit na důležitou skutečnost, kdy v opatření H2 došlo k neznání opodstatněnosti dotace saského žadatele a následné schválení sedmi dodatečných projektů českých žadatelů.

4 Vyhodnocení přínosů česko-saské spolupráce pro české pohraničí

Tato kapitola přináší data, která se vztahují pouze k české části hranice. České dotační území je tvořeno třemi kraji: Libereckým, Ústeckým a Karlovarským. Každý z nich má, v návaznosti na svou polohu, možnost využívat některý z pěti programů určených pro podporu přeshraniční spolupráce.

Toto srovnání bylo možné provést dle různých hledisek. Pro dosažení cílů této práce byla zvolena čtyři kritéria, v rámci nichž byla získaná data porovnána. Ta jsou specifikována v podkapitole 4.1.

Na základě takto stanovených čtyř bodů bylo provedeno zpracování získaných dat odděleně pro program Interreg IIIA a program Cíl 3. Tyto výstupy byly následně vzájemně porovnány mezi sebou, což vedlo ke konfrontaci stavu v minulém programovacím období s dosavadním vývojem, které s sebou přináší současná situace.

Pro Interreg IIIA jsou uváděna aktuální data k termínu 30. 4. 2009, pro Cíl 3 k 3. 11. 2009.

4.1 Analyzované dotační území

Liberecký kraj tvoří území čtyř okresů: Liberec, Česká Lípa, Jablonec nad Nisou a Semily. Se svou rozlohou 3 163 km² je po Praze nejmenším krajem České republiky, zabírá přibližně 4 % území. Jako vyšší územní samosprávný celek byl vytvořen v roce 2000. Spadá do územního celku NUTSII Severovýchod. Na západě sousedí s Ústeckým krajem, na východě s Královéhradeckým krajem a na jihu s krajem Středočeským. O hranici se dělí zároveň s německou spolkovou zemí Sasko a Dolnoslezským vojvodstvím v Polské republice. [10]

Svou specifickou polohou má ideální podmínky pro přeshraniční spolupráci. Hovoříme zde proto o takzvaném česko-polsko-německém Trojmezí, které dalo základ Euroregionu Weisse-Nisa-Nysa. Vznikl v roce 1991 jako první euroregion ve střední a východní Evropě. Jeho hlavním cílem je odbourání historických předsudků, bariér mezi národy Evropy a především snížení významu hranic jako bariéry rozvoje příhraničních regionů.

V současném programovacím období využívá Liberecký kraj dvou programů určených na podporu přeshraniční spolupráce: operační program přeshraniční spolupráce mezi Českou republikou a Polskem a Cíl 3/Ziel 3 na podporu přeshraniční spolupráce mezi Svobodným státem Sasko a Českou republikou.

Ústecký kraj se rozkládá na ploše 5 335 km², což představuje asi 7 % území ČR. Řadí se mezi sedm největších krajů v České republice. Spadá do územního celku NUTSII Severozápad. Do jeho působnosti spadá 7 okresů - Chomutov, Most, Teplice, Ústí nad Labem, Děčín, Litoměřice a Louny. Na západě sousedí s Karlovarským krajem, na východě s krajem Libereckým, na jihu s Plzeňským krajem, na jihovýchodě s krajem Středočeským. Celé území je spojeno hranicí s německou spolkovou zemí Sasko. Svou polohou má tak Ústecký kraj pouze jedinou možnost využití přeshraničního programu a to se Svobodným státem Sasko.

V roce 1992 vznikly na území kraje dva euroregiony. Euroregion Elbe/Labe zahrnuje území části severních Čech, Saského Švýcarska, část Horního Polabí a Východního Krušnohoří. Pod Euroregion Erzgebirge/Krušnohoří spadá 72 měst a obcí z okresů Chomutov, Most, Louny a Teplice. [10]

Karlovarský kraj je nejzápadnějším krajem České republiky. Jeho rozloha je 3 314 km², čímž zabírá 4,25 % území České republiky. Je třetím nejmenším krajem. Na trojmezí Bavorska, Durynska/Saska a západních Čech vznikl v roce 1993 euregio Egrensis. Pod jeho působnost spadají tři okresy: Karlovy Vary, Sokolov a Cheb. Sousedí se dvěma českými kraji, na severovýchodě s Ústeckým a na jihovýchodě s Plzeňským. Hranici tvoří na severozápadě s německou spolkovou zemí Sasko a na jihozápadě s německou spolkovou zemí Bavorsko. Tato poloha nabízí kraji možnost využití dvou programů přeshraniční spolupráce - Cíl 3/Ziel 3 na podporu přeshraniční spolupráce mezi Svobodným státem Sasko a Českou republikou a Operační program přeshraniční spolupráce Česká republika-Svobodný stát Bavorsko. [10]

4.2 Volba hodnotících kritérií

Následující kritéria jsou zvolena pro porovnání česko-saské spolupráce se zaměřením na české dotační území:

1. počet schválených projektů v jednotlivých krajích dotačního území. Příslušnost k danému kraji je určena sídlem žadatele a územním dopadem projektu. Pokud je v projektu větší počet žadatelů z více krajů, postupuje se dle sídla Lead Partnera. V případě, že vedoucí partner není na české straně, určí příslušnost k danému kraji výše rozpočtu partnerů. Pro vysvětlení je třeba uvést fakt, že žadatel nemusí být nutně z dotačního území, ale územní dopad projektu musí být z větší části směřován právě do dotačního území. Znamená to tedy, že výsledky projektu musí být účinné v území, které je daným programem vymezeno,
2. dalším bodem je srovnání výše příspěvku Společenství dle jednotlivých krajů, který pro Interreg IIIA představoval 75 % a pro Cíl 3 činí 85 % celkových způsobilých výdajů projektu,
3. navazující data vypovídají o počtu schválených projektů v jednotlivých oblastech podpory dle příslušnosti k danému kraji. Toto kritérium umožňuje blíže se seznámit s příklady schválených projektů,
4. dalším bodem je analýza projektů, které spadají do tzv. Fondu malých projektů,
5. posledním kritériem je typ žadatele a míra zastoupení ve schválených projektech.

Fondy malých projektů byly realizovány v rámci Iniciativy Společenství Interreg IIIa a jsou součástí i nového programovacího období programu Cíle 3. V rámci celkové alokace programu je pro tento instrument vymezeno určité procento financí, v Interregu IIIa činila tato částka 1 396 000 eur, tedy 0,73 %. Pro Cíl 3 tvoří suma 5 720 000 eur **2,7 % celkové alokace**. Z celkového příspěvku Společenství pro celý program tedy zaujímají pouze malou část. Nicméně význam těchto projektů pro rozvoj přeshraniční spolupráce není nikterak zanedbatelný. Aktivita jsou soustředěny především na měkké aktivity, které podporují přímé vazby mezi občany, úřady nebo občanskými sdruženími v sousedících příhraničních regionech. Od tzv. „velkých projektů“ se liší způsobem administrace

a vymezením podporovaných oblastí. Maximální částka, do které je možné projekty realizovat byla v Interregu IIIa stanovena do 7 500 eur, v současné době pro Cíl 3 jde o 22 500 eur. Správci těchto projektů jsou euroregiony, konkrétně se jedná o euroregion Weisse-Nisa-Nysa, Elbe/Labe, Erzgebirge/Krušnohoří a euregio Egrensis, které sídlí na území třech výše zmiňovaných krajů. Základní podmínky, které musí tyto projekty splňovat, jako jsou například splnění minimálně dvou ze čtyř kritérií přeshraniční spolupráce nebo nutnost zapojení a spolupráce se saským partnerem jsou stejné jako pro tzv. „velké projekty“. Ve stejné výši je i příspěvek Společenství, tedy 85 % z celkových způsobilých výdajů v současném programovacím období a 75% pro Interreg IIIa.

4.3 Data za Interreg IIIA

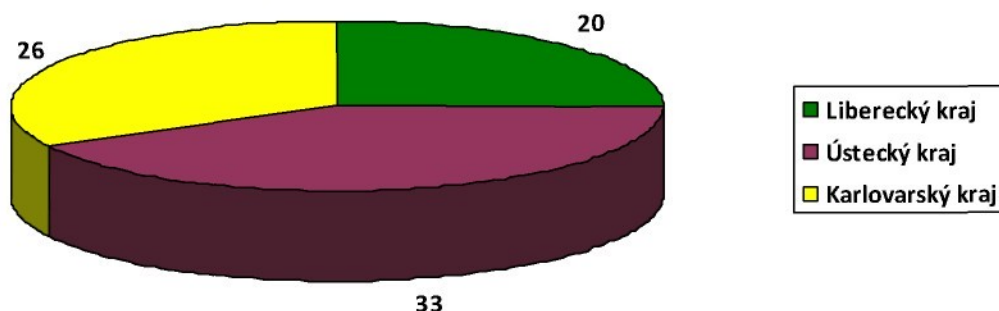
Tato podkapitola pracuje s daty z minulého programovacího období podle zvolených hodnotících kritérií.

4.3.1 Dle počtu projektů

Obr. č. 7 uvádí celkový počet projektů, které byly realizovány v Interregu IIIa v jednotlivých krajích českého dotačního území. Celkově jich do oblastí podpory G, H, I a J bylo schváleno 79. Jednoznačně nejúspěšnější byli žadatelé z Ústeckého kraje, kteří zrealizovali celkem 33 projektovým záměrů. O sedm projektů méně bylo uskutečněno v Ústeckém kraji. Nejméně projektů bylo schváleno v kraji Libereckém. Zajímavé je srovnání s dalším obrázkem kde jsou uvedeny celkové způsobilé výdaje dle jednotlivých krajů a je tak možné srovnat je s počtem realizovaných projektů.

V tomto kontextu je třeba zmínit pojem **Technická pomoc**, jelikož počet projektů schválených pro tyto účely není zahrnut ve zmíněném obrázku celkového počtu schválených projektů. Je to z toho důvodu, že charakter projektů schválených v této oblasti je odlišný a jejich zařazení do celkového přehledu počtu schválených projektů podle jednotlivých krajů by bylo proto zavádějící. „Technická pomoc jsou opatření, která mohou být financována z podnětu Evropské komise a spadá pod ně především příprava,

monitoring, administrace a technická podpora, hodnocení, audity a kontrola. Tyto činnosti slouží k provádění daného operačního programu.“⁹ Celkový počet schválených projektů Technické pomoci bylo celkem 12.

Obr. 7 Počet realizovaných projektů v Interregu IIIA v jednotlivých krajích

Zdroj: interní materiály Krajského úřadu Libereckého kraje, vlastní zpracování

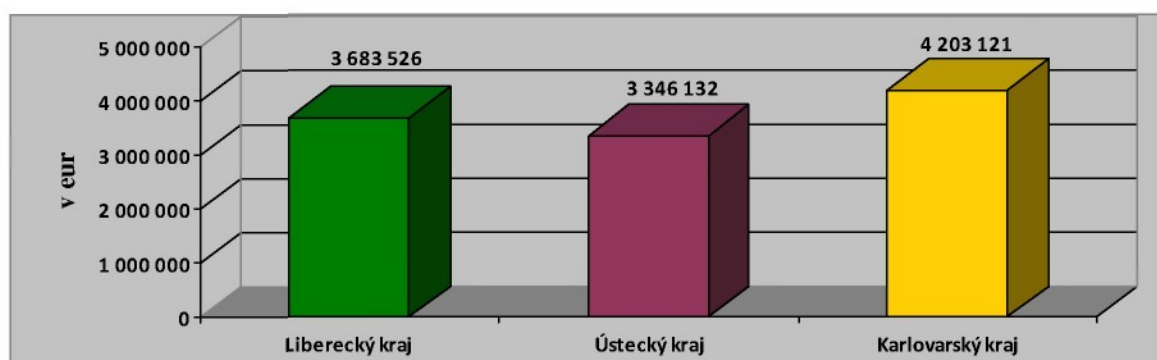
4.3.2 Dle příspěvku společenství

Data v obr. č. 8 jsou certifikovanými výdaji v eur ze systému MSSF a jsou opět děleny dle příslušnosti k jednotlivým krajům. Zde je nutné zmínit fakt, že tato data nejsou zcela totožná s výší vyplacených prostředků pro Českou republiku v kapitole 3.2.1 a to z toho důvodu, že v kapitole 4 bylo nutné použít data z Roční prováděcí zprávy za rok 2007, jelikož jiné relevantní zdroje pro komparaci českých údajů se saskými nebyly k dispozici. Tato kapitola, tedy analýza českých dat, již byla provedena na základě podkladů poskytnutých Ministerstvem pro místní rozvoj a Libereckým krajem. V tomto obrázku jsou znázorněny celkové certifikované výdaje, tedy výše příspěvku Společenství, která činí 85 % celkových způsobilých výdajů projektu, na které byla odeslána oficiální Žádost o refundaci finančních prostředků do Evropské komise. Informace týkající se

⁹ Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999 čl. 4. [online]. Úřední věstník Evropské unie, 11. července 2006. s. 49. [cit. 5. 3. 2010]. Dostupný z WWW: <http://www.ziel3-cil3.eu/cs/foerdergrundlagen/rechtsgrundlagen/eu_allgemein/index.html>

certifikovaných výdajů jsou dále přiblíženy v kapitole 5, kde je pojednáno o problematice kurzových rozdílů.

Údaje v obrázku ukazují, že nejvyšší podíl příspěvku Společenství náleží Karlovarskému kraji a naproti tomu nejmenší kraji Ústeckému. V porovnání s předchozím obrázkem, kde byl počet projektů nejvyšší právě v Ústeckém kraji, je patrný nesoulad mezi počtem realizovaných projektů a výší jejich finanční náročnosti. Tento nepoměr je dán převážně oblastí, v níž jsou jednotlivé projekty realizovány. V Libereckém kraji není tento rozdíl mezi počtem projektů a výší proplacených prostředků natolik markantní.

Obr. 8 Stav vyplaceného příspěvku Společenství v jednotlivých krajích pro Interreg IIIA

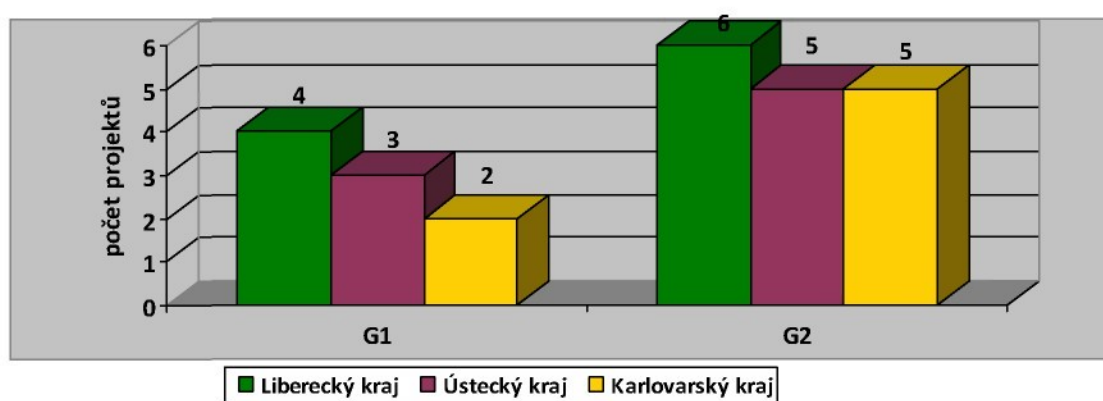
Zdroj: interní materiály Ministerstva pro místní rozvoj, vlastní zpracování

4.3.3 Dle realizovaných projektů v jednotlivých opatřeních

Priorita G

Počet realizovaných projektů v prioritě G byl 25. Z toho největší podíl tvoří žadatelé z Libereckého kraje, celkem 10 projektů. Opatření G1 bylo zaměřeno na hospodářský rozvoj. Do Libereckého kraje přinesl například vznik nového vzdělávacího zařízení pod názvem Mezinárodní škola obnovy venkova – výukový provoz, jehož územní dopad byl směřován na celkem 13 obcí kraje. Z Ústeckého kraje lze zmínit projekt Společné česko-saské technologické centrum TC Krušné Hory, kde byl vytvořen mezinárodní tým profesionálních institucí orientovaný na technologickou podporu malých a středních podniků. V rámci opatření G2 byla podpořena řada projektů, které přispěly k rozvoji cestovního ruchu. Došlo například ke schválení projektu Projekt parkoviště a Informační

centrum – Prácheň, v jehož rámci vzniklo parkoviště u Národní památky Panská Skála. Jiným příkladem projektu je Rekonstrukce Zámecké ulice jako hlavní přístupové komunikace z centra města k areálu hradu a zámku ve Frýdlantu. Jelikož se jednalo o podporu cestovního ruchu a s tím spjaté infrastruktury, je v tomto opatření řada finančně více náročných projektů. V Karlovarském kraji byl podpořen projekt pod názvem Lyžařský areál Neklid – Boží Dar – nákup rolby a sněžného skútru. Oblast spojená s podporou cestovního ruchu je všeobecně považována za velmi oblíbenou a je využívána především obcemi pro zatraktivnění lokalit, které mohou nabízet v rámci turistického ruchu. Opatření G2 bylo spolu s H1 nejvíce využívanou oblastí pro realizaci projektových záměrů českými žadateli. Celkově priorita G byla nejvíce využívanou z pohledu českých žadatelů. [11]

Obr. 9 Počet realizovaných projektů v prioritě G v Interregu IIIA

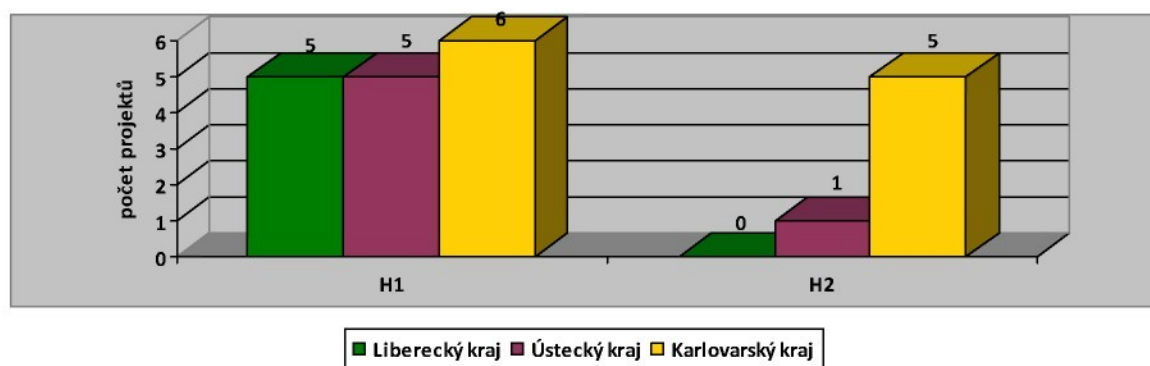
Zdroj: interní materiály Ministerstva pro místní rozvoj, vlastní zpracování

Priorita H

Tato priorita přinesla nejvíce projektů do Karlovarského kraje, celkem 11. H1 je opatření na podporu dopravní infrastruktury. Je to oblast, kam patří nejvíce finančně náročné projekty. O tyto projekty je velký zájem. V Libereckém kraji došlo k rekonstrukci silnic v projektu Zlepšení dopravní infrastruktury v Lužických horách, (silnice III/27014 - Heřmanice v Podještědí - křižovatka se silnicí I/13) nebo v projektu Zlepšení dopravní infrastruktury v Lužických horách, (silnice III - oblast Nová Huť - Dolní Světlá). Pro Karlovarský kraj přineslo opatření H1 financování projektu II/217 Rekonstrukce silnice – průtah Aš, 4. a 5. etapa. I v Ústeckém kraji došlo k modernizaci nebo rekonstrukci různých

komunikací například výstavbě Přeshraničního silničního spojení na silnici III/26329 mezi městy Jiříkov – část Filipov a Neugersdorf. V opatření H2 bylo realizováno 6 projektů. Jedná se o oblast ostatní infrastruktury, tedy vytvoření technického zázemí například pro využívání sportovních zařízení nebo práci s mládeží či postižených osob. Pět z šesti schválených projektů spadají do Karlovarského kraje. Lze zmínit například Modernizace areálu krytého koupaliště pro rozvoj přeshraničních sportovních aktivit nebo projekt zaměřený na využívání sportovních zařízení s názvem Aktivizace turistické, rekreační a sportovní oblasti Mikulov-Bouřňák-Altenberg-Zinnwald - rekonstrukce vleku "Sever".

[11]

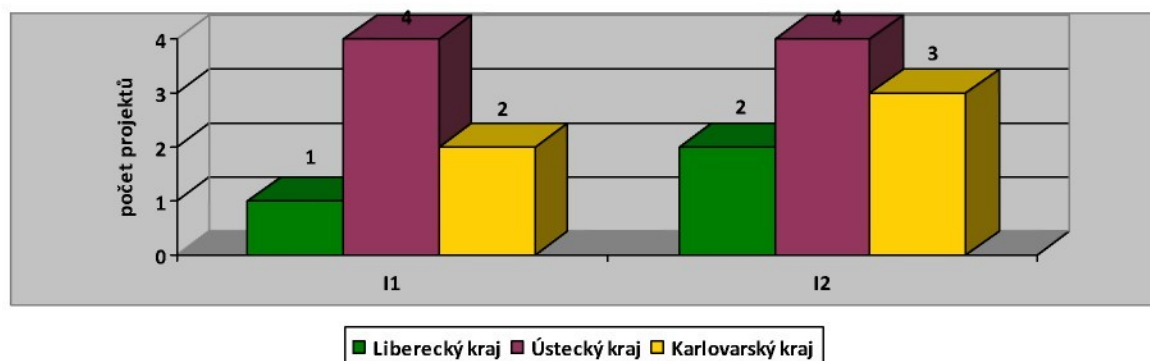
Obr. 10 Počet realizovaných projektů v prioritě H v Interregu IIIA

Zdroj: interní materiály Ministerstva pro místní rozvoj, vlastní zpracování

Priorita I

Opatření I1 v prioritě I bylo zaměřeno na životní prostředí. Zde zaujímají nejvyšší podíl žadatelé z Ústeckého kraje s celkovým počtem čtyř projektů. Zmínit lze například vybudování čistírny odpadních vod a výstavbu kanalizace v obci pod názvem Čistírna odpadních vod a kanalizace Horní Podluží - I. Etapa. Významným projektem v Libereckém kraji byl Likvidace invazních rostlin v povodí Nisy, v jehož rámci došlo k zamezení šíření populace křídlatky na březích řeky Nisy. Tento projekt byl natolik úspěšný, že jeho navazující verze byla schválena i v současném programovém období. Opatření I2 bylo směřováno do oblasti rozvoje venkova. I zde byl nejúspěšnější kraj Ústecký s počtem čtyř projektů. Jako příklad lze uvést projekt Černouček, rozvoj infrastruktury-komunikace, jehož aktivity vedly k uchování hodnot specifického

venkovského prostoru tím, že rozvíjely venkovskou infrastrukturu vybudováním komunikace pro výstavbu nových rodinných domků pro obyvatele vesnice. [11]

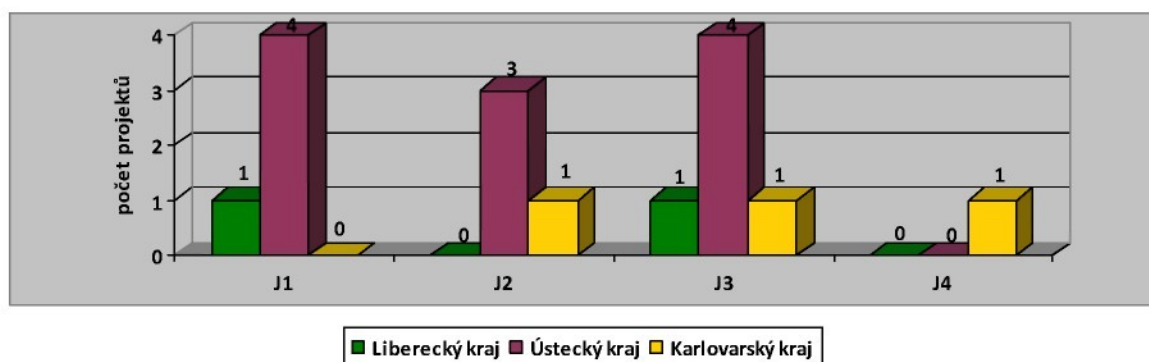

Obr. 11 Počet realizovaných projektů v prioritě I v Interregu IIIA

Zdroj: interní materiály Ministerstva pro místní rozvoj, vlastní zpracování

Priorita J

Tato priorita se vyznačuje největšími rozdíly v počtu schválených projektů dle krajů a dominují jí žadatelé z Ústeckého kraje. Opatření J1 se týkalo vzdělávání a kvalifikace. Byl zde například schválen projekt, v jehož rámci došlo k vybudování přeshraničního odborného kooperačního svazu KO-PE-RA, který je určen pro uchazeče o zaměstnání v oblasti svařovací techniky. V opatření J2 byly schváleny projekty zaměřující se na socio-kulturní rozvoj, například projekt Digifest 2005 - festival digitálního vzdělávání a zábavy, v jehož rámci došlo k vytvoření studie, kde bylo hodnoceno zlepšení informovanosti v oblasti digitalizace. J3 bylo určeno pro administraci fondů malých projektů. Tu zajišťovaly euroregiony a jejich počtu proto odpovídá celkové číslo schválených projektů, tedy pro Euroregion Nisa v Libereckém kraji, pro Euregio Egrensis v kraji Karlovarském a v Ústeckém kraji pro Euroregion Labe a Krušnohoří. V opatření J4 byl schválen pouze jeden projekt žadatele z Karlovarského kraje pod názvem Společná prevence nebezpečí požárů - pořízení zásahového/hasičského vozidla. [11]

Obr. 12 Počet realizovaných projektů v prioritě J v Interregu IIIA

Zdroj: interní materiály Ministerstva pro místní rozvoj, vlastní zpracování

4.3.4 Fondy malých projektů

Jednotlivým euroregionům byla přidělena alokace příspěvku společenství. Její celková výše činila 1 396 000 eur. Data uvedená v tabulce č. 9 reflektují, jakým procentem byla v daných euroregionech přidělená alokace vyčerpána a kolik projektů bylo v jednotlivých euroregionech realizováno.

Nejaktivnějším euroregionem z uvedených dat je Nisa a to jak v počtu realizovaných projektů, tak v procentuelním vyjádření výše vyčerpání alokace.

Tab. 9 Stav realizace Fondu malých projektů dle euroregionů v Interregu IIIA

Euroregion	Počet realizovaných projektů	Vyčerpání alokace v %
Nisa	88	99,16 %
Labe	82	97,13 %
Krušnohoří	74	97,92 %
Egrensis	79	83,77 %
Počet realizovaných projektů celkem	323	

Zdroj: interní materiály Ministerstva pro místní rozvoj, vlastní zpracování

4.3.5 Dle typu žadatele

Na tabulce č. 10 jsou zachyceny typy českých žadatelů, kteří v Interregu IIIA realizovali své projekty. U každého typu žadatele je uveden počet celkem schválených projektů a následné dělení na jednotlivé kraje. Z uvedených údajů jednoznačně vyplývá, že města a obce se řadily na první místo v počtu schválených projektů. Podíl tohoto typu žadatele je natolik převažující, že při konkretizaci údajů na jednotlivé kraje je zřejmé, že i zde tito žadatelé převládali. Nejvíce úspěšnými byla města a obce v kraji Karlovarském. Druzí v pořadí jsou tzv. NNO, tedy neziskové nestátní organizace, pod které spadají například různá občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, nadace, církevní organizace a další. Tyto subjekty byly nejvíce zastoupeny v Ústeckém kraji. Kraje a p.o., tedy příspěvkové organizace, se podílí na celkovém počtu schválených projektů stejnou měrou, tedy počtem 8.

Tento přehled poskytuje ještě jednu důležitou informaci, a sice týkající se počtu projektů a počtu žadatelů. Ten byl v Interregu IIIA totožný, protože na projektu se podílel vždy pouze jeden český žadatel. V současném programovacím období je situace odlišná, což je konkrétně prezentováno v kapitole 4.4.4 analyzující typy žadatelů v Cíli 3.

Tab. 10 Typy českých žadatelů v Interregu IIIA

Typ žadatele	Počet projektů	Liberecký kraj	Ústecký kraj	Karlovarský kraj
NNO	10	2	5	3
komora	4	1	2	1
euroregion	4	1	2	1
město, obec	41	10	15	16
kraj	8	3	4	1
p.o.	8	2	3	3
s.r.o.	1	0	0	1
v.o.s.	1	1	0	0
vysoká škola	1	0	1	0
svazek obcí	1	0	1	0
	79	20	33	26

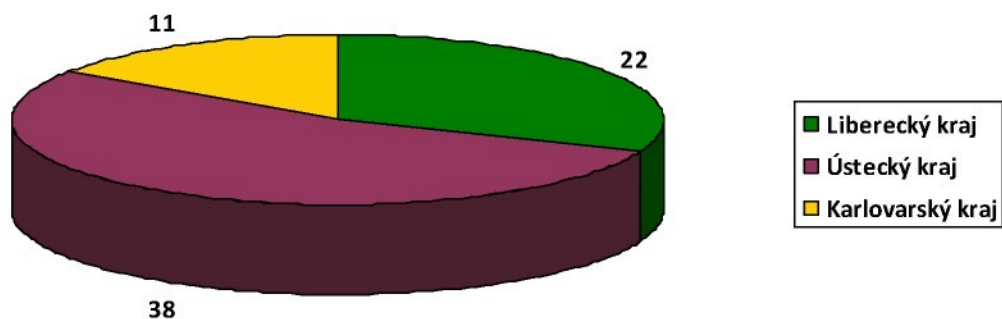
Zdroj: interní materiály Krajského úřadu Libereckého kraje, vlastní zpracování

4.4 Data za Cíl 3

Tato podkapitola využívá údaje ze současného programu Cíle 3, jedná se tedy o data průběžná, jelikož současné programovací období ještě nebylo ukončeno.

4.4.1 Dle počtu projektů

Na obrázku č. 13 je zachycen dosavadní vývoj ve schvalování projektů k datu posledního sledovaného zasedání Monitorovacího výboru, tedy 3. 11. 2009. Do této doby bylo celkem schváleno 71 projektů. Situace se jednoznačně nejlépe vyvíjí pro žadatele z Ústeckého kraje, kterým bylo doposud odsouhlaseno celkem 38 projektových záměrů. Následuje kraj Liberecký s počtem 22 a kraj Karlovarský s 11 projekty. Stejně jako v porovnání dat za Interreg IIIA i zde vyvstává stejná situace týkající se projektů spojených s řízením a administrací programu, tedy výdajů v rámci **Technické pomoci**. Tato činnost je pro Cíl 3 realizována v rámci Prioritní osy 4 a celkový počet schválených projektů je 6.

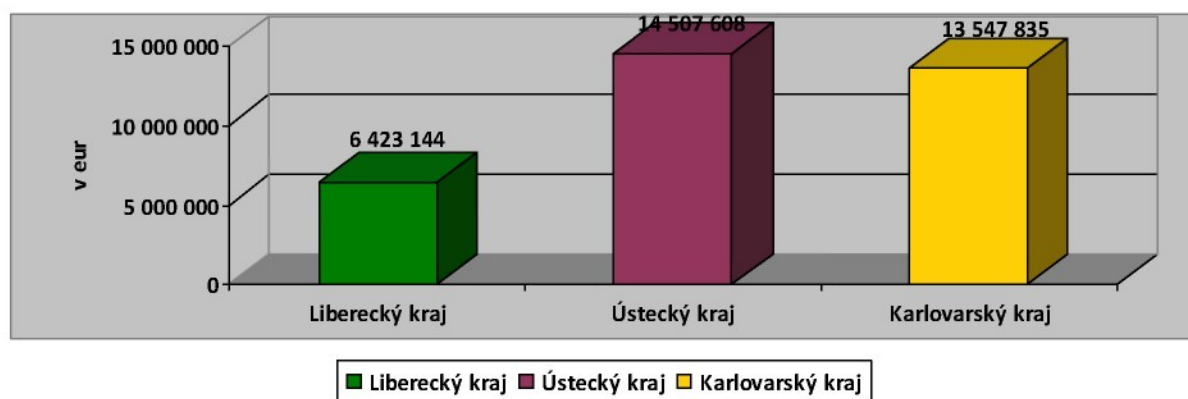
Obr. 13 Počet schválených projektů v Cíli 3 v jednotlivých krajích

Zdroj: interní materiály Krajského úřadu Libereckého kraje, vlastní zpracování

4.4.2 Dle příspěvku Společenství

Následující obrázek č. 14 zobrazuje výši příspěvku společenství, která je dosud navázána schválenými projekty v jednotlivých krajích. S částkou 14 507 607,47 eur je Ústecký kraj ve vedoucí pozici. V porovnání s předchozím obrázkem je ve stejné situaci, i co se týče

počtu schválených projektů. Tento kraj tedy ke sledovanému datu vykazuje nejlepší výsledky. Situace v ostatních dvou krajích je rozdílná. Zatímco Liberecký kraj má k počtu 22 schválených projektů navázáno pouze 6 423 144,33 eur, v Karlovarském kraji odpovídá nižšímu počtu schválených projektů více odsouhlasených finančních prostředků. Důvodem tohoto nepoměru je finanční náročnost jednotlivých projektů, která je v mnohých případech spojena s oblastí podpory, ve které je projektový záměr realizován. Detailněji je tato skutečnost popsána v navazujících obrázcích zaměřených na jednotlivé prioritní osy.

Obr. 14 Dosavadní výše příspěvku Společenství v jednotlivých krajích v Cíli 3

Zdroj: interní materiály Krajského úřadu Libereckého kraje, vlastní zpracování

4.4.3 Dle realizovaných projektů v jednotlivých oblastech podpory

Prioritní osa 1

Aktivita v první prioritní ose poskytují žadatelům největší nabídku možných oblastí, kam mohou směřovat své záměry a to je také důvodem, proč zde bylo doposud schváleno nejvíce projektů, celkem 47.

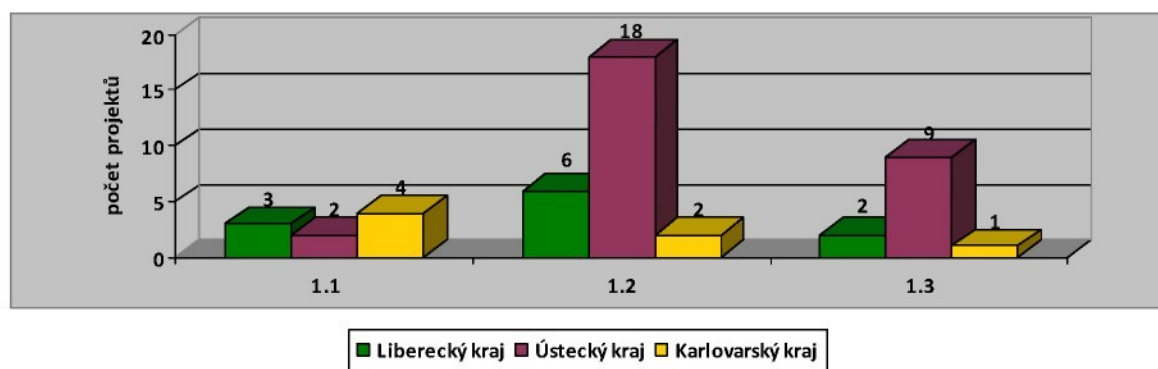
V oblasti podpory 1.1, která podporuje rozvoj infrastruktury a regionálního plánování, se nachází doposud nejdražší podaný projekt, který byl schválen žadatelem z Karlovarského kraje. Jedná se o výstavbu dopravního spojení Adorf - Aš. Rovněž druhý schválený projekt podaný žadatelem z tohoto kraje je finančně velmi náročný a je taktéž spojen se zlepšením infrastruktury v pohraničí a to v oblasti centrálního Krušnohoří. Žadatelům z Libereckého kraje byl například schválen projekt zaměřený na zatraktivnění integrovaného dopravního

systému, který cestujícím usnadní cestování na území tří států. V Ústeckém kraji přispěl jeden ze schválených projektů k vybudování hraničního přechodu Clausnitz – Český Jiřetín.

Markantní převaha projektů, které mají územní dopad převážně na Ústecký kraj, je v oblasti podpory 1.2. Zde se jedná převážně o projekty zaměřené na měkké aktivity na podporu školských projektů, které přinášejí rozvoj přeshraničních vzdělávacích aktivit pro děti a mládež. Podpořeny byly projekty zaměřené například na nabídku mimoškolních volnočasových a setkávacích činností.

V oblasti podpory 1.3 opět převažují žadatelé z Ústeckého kraje s počtem devíti projektů. V pěti případech se příjemcem dotace stalo Krajské ředitelství policie Severočeského kraje, Ústí nad Labem s projekty zlepšující bezpečnost česko-saského příhraničí v různých oblastech například potírání extremismu nebo služební kynologie. V této oblasti je také velký zájem o projekty podporující přeshraniční spolupráce hasičských záchranných sborů.

Do první prioritní osy patří také oblast podpory 1.4, která není na obrázku č. 15 zachycena. Důvodem je, že tyto projekty se svým charakterem se zcela odlišují od třech zbývajících oblastí podpory. Jedná se o projekty, v rámci nichž je realizována správa Společného fondu malých projektů a aktivity s tím spojené. Celkem zde byly schváleny 4 projekty a to podle počtu euroregionů v každém kraji.

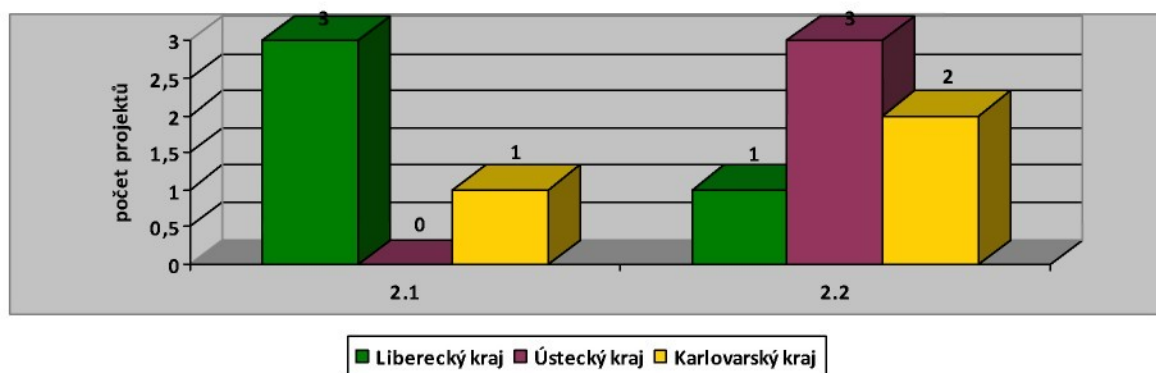

Obr. 15 Počet schválených projektů v Cíli 3 v prioritní ose 1

Zdroj: interní materiály Krajského úřadu Libereckého kraje, vlastní zpracování

Prioritní osa 2

Oblast 2.1 podporuje hospodářskou kooperaci a přeshraniční hospodářské struktury. Nejvíce projektů má Liberecký kraj v oblasti výzkumných projektů zaměřených na technologie budoucnosti a podpory spolupráce mezi podniky malého a středního podnikání. Cestovní ruch je hlavní náplní oblasti podpory 2.2. Všechny kraje mají zcela jistě mnoho zajímavých lokalit, které by mohly být v rámci přeshraniční spolupráce atraktivnější. Počet zde podaných projektů není velký, může to být způsobeno například faktem, že v tomto případě mají jistou nevýhodu žadatelé, kteří jsou od sebe více vzdáleni, a tato skutečnost je odrazuje od podání záměru, jelikož zde nemusí být zcela naplněn smysl dostatečného přeshraničního dopadu. Přesto patří mezi nejúspěšnější žadatelé z Ústeckého kraje. Projekty z tohoto kraje jsou zaměřeny na podporu turistické destinace České Švýcarsko, na hrady a zámky v Krušnohoří a jejich společného marketingu nebo výstavbu repliky historické zvonice a modelového lidového domu v Krušnohorském regionu Seiffen/Lesná.

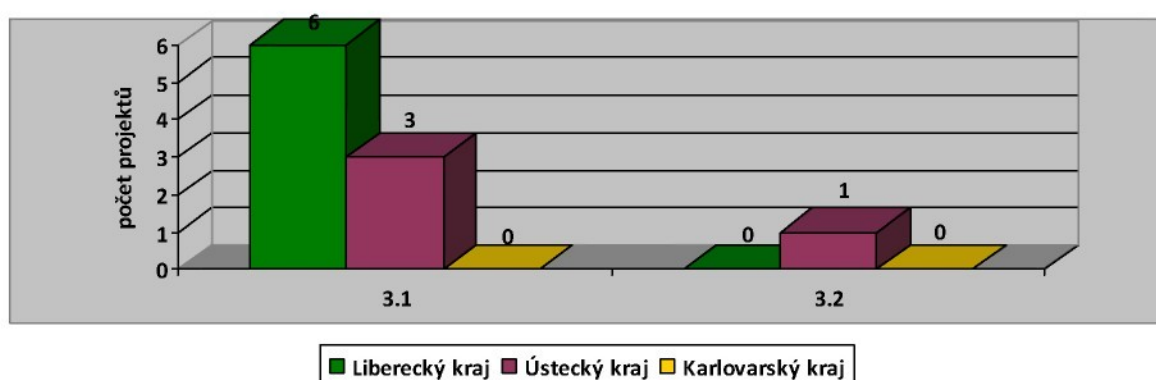
Obr. 16 Počet schválených projektů v Cíli 3 v prioritní ose 2

Zdroj: interní materiály Krajského úřadu Libereckého kraje, vlastní zpracování

Prioritní osa 3

Třetí prioritní osa je zaměřena na zlepšení podmínek spjatých s životním prostředím a přírodou. Žadatelům z Libereckého kraje byl schválen největší počet projektů. Vyznačují se převážně nižší finanční náročností a některé z nich byly natolik úspěšné v minulém programovacím období, že v Cíli 3 došlo znovu bez větších potíží ke schválení jejich

aktualizované verze. Jedná se například o likvidaci invazních rostlin na území Euroregionu Nisa. Další projekty jsou spojeny s ekologickou výchovou veřejnosti a škol, dále v oblasti ochrany přírody. Schválen byl i projekt zaměřený na využívání obnovitelných zdrojů energie. Naproti tomu jediný dosud chválený projekt v oblasti podpory 3.2 náleží žadateli z Ústeckého kraje. Aktivita zde realizované jsou spojeny s výzkumem v oblasti kvality pitné vody. Žadatelé z Karlovarského kraje zůstávají v oblasti životního prostředí prozatím bez úspěchu. Tato sféra se s nejmenším počtem schválených projektů řadí na první místo nejméně využívaných oblastí.

Obr. 17 Počet schválených projektů v Cíli 3 v prioritní ose 3

Zdroj: interní materiály Krajského úřadu Libereckého kraje, vlastní zpracování

4.4.4 Fondy malých projektů

Situaci ve fondech malých projektů ke dni 3. 12. 2009 znázorňuje tabulka č. 11. Jsou v ní zachyceny čtyři euroregiony, počet dosud schválených projektů a tomu odpovídající procentuelní vyjádření navázané alokace.

5 720 000 eur je částka přidělená na realizaci malých projektů v rámci česko-saského programu Cíle 3, což činí 2,7 % celkové alokace programu. Počet dosud schválených projektů činí 87. V porovnání s výší prostředků, které byly v rámci sledovaného období navázány, je patrné, že toto procento není úměrné počtu schválených projektů. Například v euroregionu Nisa je navázaná částka v poměru k počtu projektů nižší než v euroregionu Egrensis. Je to samozřejmě způsobeno tím, že počet projektů není přímo úměrný výši schválených financí, protože záleží na finanční náročnosti jednotlivých projektových

záměrů. Největším podílem je zastoupen euroregion Labe s celkovým počtem 27 projektů, nejméně schválených projektů má Euroregion Egrensis.

Z tabulky je zřejmé, že výše dosud navázaných alokací není příliš vysoká. Jako jeden z důvodů se dá uvést administrativní náročnost při žádosti o dotaci. Formulář, který je třeba připravit má 19 stran, a pro mnoho žadatelů je proto vyplnění složitou záležitostí a tímto jsou často odrazeni od samotného záměru projekt podat. Dalším důvodem je špatná komunikace se saskou stranou především v oblasti realizace potřebných dokumentů. Problémy se týkají převážně spolupráce na malých projektech se saskými partnery a proto pokud mají euroregiony možnost podat projekty do jiných operačních programů fondů malých projektů, využívají více této možnosti. Euroregion Nisa je spjat kromě saské i s polskou hranicí, má tedy možnost využít česko-polského programu a jeho fondu mikroprojektů. Pro Euroregion Egrensis se nabízí využití dispozičního fondu pro podporu malých projektů v rámci programu Cíle 3 Česká republika - Svobodný stát Bavorsko. Zbývající Euroregion Labe a Krušnohoří mají společnou hranici pouze se Svobodným státem Sasko a tímto jsou omezeny v možnostech využití nabídek operačních programů pro podporu přeshraniční spolupráce. Z tabulky je také proto jasně patrné, že oba tyto euroregiony využívají česko-saského fondu malých projektů více než zbývající dva aktéři.

Tab. 11 Stav schválených projektů ve Fondu malých projektů v Cíli 3

Euroregion	Počet schválených projektů	Dosud navázaná alokace v %
Nisa	20	10,80 %
Labe	27	18,75 %
Krušnohoří	24	18,40 %
Egrensis	18	14,78 %
Celkem schválených projektů	87	

Zdroj: interní materiály Ministerstva pro místní rozvoj, vlastní zpracování

4.4.5 Dle typu žadatele

Data v tabulce č. 12 představují typy českých žadatelů v Cíli 3, kteří se jako projektoví partneři podílejí na schválených projektech. Jejich počty jsou dále děleny dle jednotlivých krajů. V současném programovacím období se situace nejlépe vyvíjí pro žadatele typu NNO a to jak v kraji Libereckém, tak v Ústeckém. Projektovými partnery se také často stávají města, obce a p.o., tedy příspěvkové organizace. V tomto období prozatím přibýly čtyři typy žadatelů a to akciové společnosti, státní podniky, veřejné výzkumné organizace a organizační složky státu. Naproti tomu u dvou subjektů – společnost s ručením omezeným a veřejná obchodní společnost se podíl na projektech snížil na nulu. Je třeba upozornit na to, že v Cíli 3 se počet žadatelů nerovná počtu schválených projektů, jelikož na jednom projektu se může podílet více subjektů z dané země.

Tab. 12 Typy českých žadatelů v Cíli 3

Typ žadatele	Počet projektů	Liberecký kraj	Ústecký kraj	Karlovarský kraj
NNO	26	10	15	1
komora	1	1	0	0
euroregion	7	2	4	1
město, obec	16	9	3	4
kraj	4	3	1	0
p.o.	16	2	12	2
s.r.o.	0	0	0	0
v.o.s.	0	0	0	0
vysoká škola	7	2	4	1
svazek obcí	5	0	5	1
a.s.	1	0	0	1
státní podnik	2	0	2	0
veřejná výzkumná organizace	3	0	3	0
organizační složka státu	7	0	7	0
	95	29	55	11

Zdroj: interní materiály Krajského úřadu Libereckého kraje, vlastní zpracování

4.5 Závěrečné zhodnocení

Na začátek tohoto srovnání je třeba připomenout, že jsou zde porovnávána data z již ukončeného programu Interreg IIIA a současného programu Cíle 3 ČR-Sasko, který je dosud aktuální a slouží tedy ke zhodnocení situace ve vývoji aktuálního programu s detailním pohledem v rámci českého dotačního území.

Z porovnání situace v počtu již realizovaných projektů v Interregu IIIA a doposud schválených projektů v Cíli 3 se ukázalo, že Ústecký kraj byl a v současné době dosud je územím, kde dochází k realizaci nejvyššího počtu projektů. Vzhledem k tomu, že Ústecký kraj má jediného příhraničního souseda Sasko, má pouze jednu možnost využití přeshraničního programu podporovaného z ERDF a to právě Cíl 3 ČR-Sasko. Ze všech tří krajů má s tímto sousedem i nejdelší hranici. V těchto dvou skutečnostech je tedy možno spatřovat primární důvody nejvyššího počtu možných žadatelů a tedy i počtu schválených projektů. Liberecký kraj má možnost využívat česko-polský program a Karlovarský kraj česko-bavorský program a proto se zde dá předpokládat, že struktura žadatelů z těchto dvou krajů je úměrně rozložena právě díky délce hranic s danými státy. V této souvislosti je na místě zmínit fakt, že žadatelé, kteří jsou svým sídlem blíže k hranicím, mají v jisté míře určitou výhodu. A to především z toho důvodu, že je v jejich projektech lépe prokazován přeshraniční efekt a možnosti efektivního využití výsledků projektu cílovými skupinami z obou stran hranice.

Další dva obrázky, konkrétně obr. č. 8 a č. 14, byly věnovány množství vyplacených a navázaných finančních prostředků dle příspěvku Společenství. Pro Interreg IIIA se jednalo o již certifikované výdaje, u Cíle 3 jde o částku, která je navázána k poslednímu sledovanému zasedání Monitorovacího výboru, tedy k 3. 11. 2009. Výše finančních prostředků, kterou projekty přinesly do daných krajů, ukazuje, že pro Interreg IIIA byl z tohoto pohledu nejúspěšnější kraj Karlovarský. V současném Cíli 3 se nachází bezmála o 1 000 000 eur za Ústeckým krajem. Dá se tedy konstatovat, že ač v Interregu IIIA přinesly česko-saské projekty do Ústeckého kraje nejméně finančních prostředků z ERDF, současná situace v Cíli 3 ukazuje pravý opak. Aktuálně se situace nejhůře vyvíjí pro kraj Liberecký. Zde prozatím schválené projekty dávají příslib nejmenšímu objemu příspěvku Společenství. Nicméně v porovnání s počtem doposud schválených projektů, je na tom Liberecký kraj lépe než kraj Karlovarský.

Další srovnání se týkalo oblastí, v nichž byly projekty v jednotlivých krajích schvalovány. Tato data přinesla podrobnější pohled na tematické zaměření projektů, rozdílů v počtu schválených projektů a jejich finanční náročnosti.

Nejmarkantnější rozdíly jsou jasně zřetelné v oblasti 1.2, která podporuje projekty pro kooperaci lidských zdrojů, sociokulturního rozvoje a partnerské spolupráce. V současném programovacím období dominuje této oblasti kraj Ústecký. Z porovnaných dat tak vyplývá, že žadatelé z tohoto kraje mají zájem na realizaci aktivit spjatých se vzděláváním. Jak v minulém, tak v současném období byly počty projektů podaných v této oblasti v porovnání s dalšími dvěma kraji nejvyšší. Naproti tomu Liberecký kraj dosáhl nejvyššího počtu schválených projektů v současném programovacím období v prioritní ose 3, tedy v oblasti životního prostředí. Zde je patrný jasný pozitivní vývoj pro tento kraj ve zmiňované oblasti, jelikož v Interreggu IIIa byl tento typ projektu realizován pouze jeden. Za zmínku stojí oblast podpory 1.1, kam spadají, kromě jiného, také infrastrukturní projekty. Tento typ projektů představuje nejvyšší finanční náročnost. V této oblasti byl schválen dosud nejdražší projekt, který byl připraven žadatelem z Karlovarského kraje. Nejdražší projekt v minulém programovacím období byl podán žadatelem z Libereckého kraje.

Následovalo srovnání na úrovni realizace Fondu malých projektů a to na úrovni čtyř dotčených euroregionů. V minulém programovacím období byl jednoznačně nejúspěšnější Euroregion Nisa a to jak v nejvyšším celkovém počtu 88 schválených projektů, tak v procentuelním vyjádření výše vyčerpané alokace 99,16 %. Dosavadní vývoj v Cíli 3 již není pro tento euroregion tak optimistický. Procento navázané alokace je v porovnání s ostatními třemi euroregiony prozatím nejnižší a počet doposud schválených projektů představuje druhé nejnižší číslo. Euroregion Krušnohoří zaujímal se 74 projekty v Interregu IIIA poslední místo v počtu realizovaných projektů. Euroregion Egrensis měl v Interregu IIIA nejnižší podíl vyčerpané alokace. S počtem 79 schválených projektů se řadil na třetí místo. Cíl 3 mu doposud přinesl nejmenší počet schválených projektů. Spolu s Euroregionem Nisa patří v současném období k horší polovině v úspěšnosti euroregionů ve Fondu malých projektů. Jak již ale bylo zmíněno, může to být dáno tím, že oba euroregiony mají možnost čerpat finanční zdroje na podporu přeshraniční spolupráce z česko-polského (pro Euroregion Nisa) a z česko-bavorského (pro Euroregion Egrensis)

programu. Vyčerpání alokace pro dva regiony, které patří pod Ústecký kraj, tedy Euroregion Labe a Euroregion Krušnohoří, bylo v Interregu IIIA na podobné úrovni, kolem 97 %. Počet schválených projektů v Euroregionu Labe byl vyšší než u jeho souseda. V Cíli 3 vycházejí tato dvě území s celkového porovnání nejlépe s tím, že Euroregion Labe má doposud největší počet schválených projektů i procento navázané alokace.

Poslední analýza se týkala typu českých žadatelů. V Cíli 3 nastal zásadní vývoj v počtu zúčastněných partnerů. V Interregu IIIA se počet projektů rovnal počtu žadatelů, tedy v každém projektu působil pouze jeden český partner. V současném programovacím období se projektu může účastnit více partnerů z obou zemí. Z porovnaných dat vyplývá, že počet dosud schválených projektů v Cíli 3 je 71 a počet zapojení českých žadatelů vychází na 95. Rozdíl mezi těmito hodnotami ukazuje, že ve 24 případech se na schválených projektech účastní dva nebo více českých partnerů. Dále lze z porovnaných dat konstatovat, že v Cíli 3 se počet typů žadatelů zvýšil o dva. V Interregu IIIA byly nejúspěšnějšími žadateli města a obce. V současném programovacím období jsou do projektů nejčastěji zapojeny nestátní neziskové organizace, za nimi následují města, obce a příspěvkové organizace. Naproti tomu s.r.o. a v.o.s. není v současném období oproti minulému zastoupena ani v jednom případě.

5 Zásadní posuny v minulém a současném programu a možné perspektivy

V následující kapitole jsou popsány stěžejní body, v nichž došlo k hlavnímu posunu v pravidlech realizace programu česko-saské spolupráce s dopadem na žadatele nebo na administraci programu. Ve dvou případech jsou tyto body detailněji rozvedeny, jelikož v průběhu práce byla jejich problematika pouze stručně nastíněna. Dále jsou zde nastíněny základní potíže, se kterými se žadatelé nejčastěji potýkají při přípravě projektového záměru. Závěr kapitoly je věnován perspektivám přeshraniční spolupráce a s tím spojeným novým nástrojem, který je detailněji specifikován. Obsahem je i návrh možné inovace týkající se přeshraničního programu pro nové programovací období.

5.1 Posuny v pravidlech realizace programu

Hlavní rozdíly lze spatřovat v následujících bodech.

1. Výše příspěvku Společenství představovala v minulém programovacím období 75 % celkových způsobilých výdajů projektu. V Cíli 3 byla zvýšena na celých 85 %.
2. Zpřísnění kritérií pro míru přeshraniční spolupráce. V Cíli 3 musí oba partneři splnit minimálně dvě ze čtyř podmínek přeshraniční spolupráce – tedy společnou přípravu projektu, realizaci, personál a financování.
3. Kurzové rozdíly nesla v Interregu IIIA Česká republika, v Cíli 3 nese riziko žadatel. Tato problematika je v navazujícím textu detailněji specifikována.
4. V Interregu IIIA neexistoval jednotný formulář pro zpracování a podání projektové žádosti. Každý partner vyplňoval vlastní žádost pouze ve svém jazyce a skutečná spolupráce byla spíše formálního charakteru. Pro Cíl 3 je stanoven jednotný formulář projektové žádosti, na jehož vyplnění se podílejí všichni projektoví partneři společně. Žádost je dvojjazyčná.

5. V minulém programovacím období neexistoval princip Lead Partnera. Ten byl zaveden až pro současné programovací období a je tak určen jeden partner v projektu, který je hlavním koordinátorem pro ostatní projektové partnery.
6. Veškeré platby českým partnerům probíhaly Interregu IIIA v české měně. V Cíli 3 je vše nastaveno na eura, od podání projektové žádosti až po platby příjemcům dotace.
7. V Interregu IIIA bylo nastaveno pravidlo proplácení prostředků n+2. V Cíli 3 je aktuální pravidlo n+3. Objasnění těchto termínů je obsahem podkapitoly 5.2.

5.2 Problematika kurzových rozdílů

V Interregu IIIA byla alokace pro Českou republiku stanovena v eurech. Do informačního systému Monit, který slouží k administraci projektových žádostí a následně k monitorování a kontrole průběhu realizace projektů, byl vložen roční kurz určený Národním orgánem, tedy Ministerstvem pro místní rozvoj. Ten vycházel z prvního kurzu, který stanovila Česká národní banka k prvnímu pracovnímu dni daného roku. Žadatel při přípravě projektové žádosti pracoval s takto zadaným kurzem, rozpočet byl tedy zadán v české měně. Žádost byla uložena v informačním systému Monit, kde bylo možné přepínat mezi měnou eur a czk. Podklady, na jejichž základě rozhodoval Monitorovací výbor o schválení, odložení nebo zamítnutí projektu byly připravovány v eurech. Taktéž navázání alokace programu probíhalo v eurech. Smlouva o poskytnutí dotace z ERDF stejně jako Rozhodnutí o poskytnutí dotace ze státního rozpočtu České republiky byly v czk. Žadatel měl tedy veškeré dokumenty vystaveny v české měně a v té také probíhalo proplácení dotace. **Žadatel tedy nenesl žádné kurzové riziko.**

V Interregu IIIA však kurzové rozdíly vznikaly a to následujícím způsobem. Výdaje, které vzniknou při realizaci projektu, je nutné řádně ověřit. „Certifikace výdajů představuje specifickou činnost stanovenou předpisy ES, jejímž cílem je, aby Platební a certifikační orgán (Ministerstvo financí ČR) získal ujištění o řádném vynakládání výdajů v rámci jednotlivých operačních programů. Tato činnost tak představuje ověření výkazu výdajů, zda nastavený systém implementace poskytuje řádné ujištění, že výdaje zahrnuté ve

výkazu výdajů byly vynaloženy v souladu s předpisy ES a národními předpisy, a vytváří tak dostatečné předpoklady pro řádnou certifikaci těchto výdajů.“¹⁰ Z informačního systému Monit byly takto certifikované platby přeneseny do MSSF. Ministerstvo pro místní rozvoj poté poslalo žádost o platbu na Ministerstvo financí a to zaúčtovalo platby v eurech s aktuálním měsíčním kurzem Evropské centrální banky. Tím vznikl kurzový rozdíl. **V případě kurzové ztráty byla částka hrazena ze státního rozpočtu České republiky.** Ministerstvo financí pak následně poslalo žádost na saský platební orgán (Saské ministerstvo financí), které poslalo oficiální Žádost o refundaci finančních prostředků do Evropské komise.

V současném programovacím období 2007-2013 pracuje žadatel při přípravě žádosti s měnou euro. Kurzové rozdíly vznikají v případě, kdy žadatel dokládá při kontrole výdajů fakturu vystavenou v české měně, ale samotná Žádost o platbu musí být předložena v měně euro. Přepočet faktury tak probíhá aktuálním kurzem Evropské centrální banky v měsíci, kdy byla soupiska výdajů vytvořena. **Případné vzniklé kurzové riziko je pak přeneseno na partnera projektu.** Žádost o platbu je zkontrolována kontrolorem (Centrem pro regionální rozvoj), který jí předá Lead partnerovi. Ten vytvoří souhrnnou soupisku a pošle jí do Saské dotační a rozvojové banky. Ta vyplatí danou část dotace v eurech na účet Lead partnera projektu, který následně rozesílá částku na jednotlivé partnery.

5.3 Automatické zrušení závazku – proplácení prostředků

V souvislosti s problematikou proplácení dotace je třeba zmínit pravidlo **n+2 a n+3**. Toto pravidlo je legislativně zakotveno v čl. 93 „Automatické zrušení závazku“ nařízení 1083/2006. Pokud roční rozpočtový závazek jednotlivého operačního programu není vyčerpán do konce kalendářního roku n+3/n+2, snižuje se alokace finančních prostředků na dotýčný kalendářní rok tohoto operačního programu o nevyčerpanou částku, která je

---

¹⁰ *Metodika certifikace výdajů pro programové období 2007-2013* [online]. Praha: Ministerstvo financí, s platností od 1. ledna 2009. s. 3. [cit. 5. 3. 2010]. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/eu_fondy.html>

pak navrácena zpět do rozpočtu Evropské unie. Operační program tedy díky své neschopnosti efektivně vyčerpat přidělené finanční prostředky o tyto finance přichází.”¹¹

Pravidlo n+2 bylo uplatňováno v programovacím období 2004-2006, v současné době (2007-2010) je platné pravidlo n+3 a pro období 2011-2013 vejde v užívání opět pravidlo n+2. Hlavní důvod přechodu mezi pravidly je zlepšení absorpční kapacity. Ta vyjadřuje jakou měrou je stát schopen využít prostředky, které jsou mu poskytnuty z fondů Evropské unie. Daná problematika je spjata s více aspekty, mezi které patří např. administrativní kapacita, tedy implementace a řízení jednotlivých operačních programů dle příslušných pravidel a předpisů Evropské unie. Dále je zde otázka spolufinancování, tedy s jak vysokými domácími veřejnými zdroje daná země disponuje. A nelze opomenout ani tzv. „zásobník projektů“, který představuje schopnost přípravy kvalitních projektů s dostatečným předstihem tak, aby bylo možné ponechat je v zásobníku, kde čekají na financování. [9]

K tomu, aby nedocházelo k automatickému zrušení závazku, lze účelně předcházet. Z analýzy Ministerstva pro místní rozvoj z března 2009, která byla provedena pro čerpání prostředků z fondů EU s ohledem na pravidlo n+3/n+2 vychází, že jedním z důležitých faktorů je správné nastavení operačního programu, následná práce s příjemci dotace a jejich obeznámení s podmínkami dotace. Mělo by také docházet k systematickému sledování realizace programu pomocí monitorovacích sestav. Další kroky směřují k práci s rizikovými projekty, vyhlášení dodatečných výzev, případné realokace financí nebo využití vhodných projektů, které jsou v zásobníku.

K této problematice je nutné objasnit také pravidlo n+24, které stanovuje, že „není-li Evropské komisi zaslána žádná žádost o průběžnou platbu do 24 měsíců ode dne, kdy Evropská komise vyplatí první splátku zálohové platby, vrátí Platební a certifikační orgán prostředky zálohové platby zpět Evropské komisi.“¹¹

---

¹¹Analýza čerpání prostředků z fondů EU s ohledem na pravidlo N+3/N+2 [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, březen 2009. s. 4 [cit. 3. 3. 2010]. Dostupný z WWW:

< <http://www.strukturalni-fondy.cz/Stav-cerpani/Analyza-N-3-N-2> >

Splnění pravidel může být ohroženo několika faktory. Jde zpravidla o kvalitu projektů, respektive nedostatek takových projektových záměrů, které by byly bez problémů splňovaly podmínky stanovené programem. Často se stává, že dojde ke zpoždění realizace projektu, což s sebou nese posunutí celkového harmonogramu projektových aktivit a následně tak odsun termínů žádostí o platbu. Jako další faktor lze uvést problémy v průběhu samotné realizace projektu, které jsou spjaty s nevyčerpáním finančních prostředků, které byly původně v projektu naplánovány.

Podmínka n+2 byla v Interregu IIIA úspěšně dodržena a to nejen v česko-saském programu, ale i ve zbývajících čtyřech programech přeshraniční spolupráce.

5.4 Hlavní překážky v podávání projektů

V následujícím výčtu jsou uvedeny nejčastější problémy, které žadatele odrazují od podání projektu do programu přeshraniční spolupráce. Jsou čerpány na základě vlastních zkušeností a konzultací autorky se žadateli a také na základě výstupů, které vzešly z konference Perspektivy přeshraniční spolupráce v Evropě konané v Bruselu 31. března 2009.

- 1) předfinancování projektu z vlastních zdrojů jelikož podpora je poskytována zpětně až v realizační fázi projektu
- 2) administrativní příprava, časově náročné a zdlouhavé schvalovací procesy
- 3) nalezení vhodného partnera v zahraničí bývá častým problémem, na který si žadatelé stěžují
- 4) jazyková bariéra je již tradiční překážkou, která ale například u menších obcí působí mnohé problémy
- 5) rozdílné právní předpisy v sousední zemi, které by měly být odstraněny právě v rámci zavedení využívání nástroje přeshraniční spolupráce Evropského územního společenství

6) rozdílné rozdělení finančních alokací pro různé země – například minulé programovací období přineslo německé straně až 10x více finančních prostředků než straně české

Otázky spojené s řešením těchto překážek a především téma budoucnosti podpory přeshraniční spolupráce v Evropské unii byly předmětem zmiňované konference, z níž vzešla řada cenných výstupů, které jsou podkladem pro následující text.

5.5 Perspektivy přeshraniční spolupráce

Názory týkající se budoucnosti přeshraniční spolupráce prezentované předními evropskými politiky, odborníky i zástupci Evropské Komise měly společnou základní myšlenku. Většina přednášejících se shodla na faktu, že přeshraniční spolupráce musí být do budoucna ještě více podporována. A to jak z pohledu obsahového, tak především finančního. Vzhledem k dosaženým výsledkům, které tento typ spolupráce doposud přinesl, je její dosavadní finanční podpora neadekvátní a proto musí být jednoznačně posílena. V zásadě se jedná o společný zájem, protože hraniční regiony se nacházejí v každém členském státě Evropské unie.

Technická pomoc by měla být realizována pomocí samostatného nástroje. Zmíněn byl rovněž význam role Evropských územních společenství jako nové formy přeshraničních struktur, které pomohou překonat problémy především v rozdílech v právních předpisech nebo správních postupech zúčastněných zemí. Nemělo by také docházet k podceňování důležitosti vyhodnocování dopadů již realizovaných projektů.

Budoucí poptávka po oblastech, v rámci kterých by projekty mohly být podávány, byla odhadnuta následovně: silniční infrastruktura, energeticko-ekologické projekty, ekonomická a sociální oblast, vzdělávání a nezaměstnanost. Dále byla představena vize, která očekává strategičtější a cílenější aktivity a větší diverzifikaci programů. Jde například o to, že pro regiony, které již mají s přeshraniční integrací větší zkušenosti, by mohly být nabídnuty programy podporující oblast rozvoje inovací. Oproti tomu regiony, které jsou méně pokročilé, by mohly čerpat z programů podporující především oblast infrastruktury.

Evropská unie vkládá do přeshraniční spolupráce mnoho nadějí a očekává její další pozitivní vývoj. Jde především o to, že rozvíjení přátelských vazeb mezi lidmi a podniky

v příhraničních regionech je jedním ze základních předpokladů pro rozvoj integrované Evropy. [2]

Otázkou zůstává, jak budou nastaveny podmínky přeshraničních programů pro budoucí programovací období. Zda se bude usilovat o ještě přísnější sledování prokazatelnosti skutečné přeshraniční kooperace mezi partnery, zda dojde ke zjednodušení celkové administrace nebo zda se změní procentuální výše poskytované dotace. Evropská unie již přeshraniční spolupráci určitou dobu nemalými částkami finančně podporuje, a proto by podmínky měly být směřovány tak, aby výrazně přispěly k dalšímu rozvoji příhraničních oblastí. Důležitou roli zde hraje i fakt, že země, které měly možnost čerpat prostředky Společenství delší dobu, nyní disponují rozvinutějšími příhraničními oblastmi a shoda na společných přeshraničních aktivitách a cílech proto může do budoucna působit určité problémy.

5.6 Nový nástroj přeshraniční spolupráce

Rozdílná legislativa zemí, které spolupracují v rámci územní spolupráce, vede často ke značným obtížím. Pro jejich odstranění a pro celkové zjednodušení stávající administrace mohou být zakládána společenství, jejichž právní forma problémy s rozdílnou legislativou členských zemí zmírňuje. Jako přibližný příklad současné situace lze zmínit euroregiony, jež spolupracují na úrovni místních nebo regionálních samospráv se sousedícími příhraničními regiony, ale každý z nich se řídí právními podmínkami své země. Podání společného projektu, ve kterém by obě strany hranice euroregionu vystupovaly jako jeden partner, není možné. V současné době je třeba podat jeden projekt, ve kterém budou dva partneři např. česká a saská část Euroregionu Nisa. Nový nástroj, který je v této podkapitole představen, by umožňoval realizovat jeden projekt, kde by vystupoval pouze jeden partner, jež by byl vytvořen ze subjektů minimálně dvou zemí.

Tzv. „**evropské seskupení pro územní spolupráci**“ (ESÚS) bylo ustanoveno Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1082/2006 ze dne 5. července 2006 o evropském seskupení pro územní spolupráci (ESÚS). Toto kooperační seskupení má právní subjektivitu a může být založeno regionálními a místními orgány, centrálními vládami členských států Evropské unie nebo veřejnoprávními subjekty. Členové ESÚS se musí

nacházet na území nejméně dvou členských států. Cílem je usnadnit a podpořit přeshraniční, nadnárodní nebo meziregionální spolupráci mezi jeho členy za výhradním účelem posílení hospodářské a sociální soudržnosti.

Seskupení bylo možné zakládat od 1. srpna 2007, tedy od doby, kdy vstoupilo v platnosti Nařízení 1082/2006. Záměr účastnit se ESÚS musí každý případný budoucí člen oznámit členskému státu, na základě jehož právních předpisů byl zřízen. Oblasti, ve kterých seskupení nemůže působit, jsou policie, zahraniční politika nebo spravedlnost. „ESÚS by mělo být schopno jednat buď za účelem provádění programů nebo projektů územní spolupráce spolufinancovaných Společenstvím, nebo za účelem provádění opatření územní spolupráce vycházejících výlučně z podnětu členských států a jejich regionálních a místních orgánů, ať již s finančním příspěvkem Společenství, nebo bez něho.”¹² Znamená to tedy, že ESÚS by mohl převzít i koordinaci aktivit pro budoucí program česko-saské spolupráce.

V říjnu 2007 byla Výborem regionů Evropské unie ustanovena skupina pro záležitosti ESÚS pod názvem European grouping of territorial cooperation (EGTC Expert Group), která je složena z 31 stálých členů, jež zastupují členské státy Evropské unie. Za Českou republiku byl vybrán Euroregion Silesia-CZ. Tato skupina má za úkol monitoring implementace příslušného nařízení v jednotlivých členských státech a působí jako prostředník při výměně zkušeností s vytvářením evropských seskupení. [2]

S platností od 27. ledna 2010 byl ESÚS přidán mezi vhodné žadatele do česko-saského programu Cíl 3.

5.7 Návrh přeshraničního programu pro partnery ze tří zemí

---

¹² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1082/2006 ze dne 5. července 2006 o evropském seskupení pro územní spolupráci (ESÚS). [online]. Úřední věstník Evropské unie, 5. července 2006. s. 1-6. [cit. 2. 3. 2010]. Dostupný z WWW:

<<http://www.mmr.cz/Ministerstvo/Zakladni-predpisy-ES/Zakladni-predpisy-ES-ke-strukturalnim-fondum>>

Strategická poloha České republika v Evropě ji nabízí spoustu možností pro rozvoj prohloubení kontaktů se svými sousedy za hranicemi. V současné době existuje pět operačních programů na podporu přeshraniční spolupráce, které může naše republika využívat. Na našem území existuje celkem 13 euroregionů, které jsou vytvořeny především za účelem navazování a upevňování přeshraničních a sbližování regionů. Čtyři z těchto euroregionů se rozkládají na území tří států a mají tedy možnost sledovat společné cíle tří příhraničních oblastí najednou. Zde se tedy nabízí možnost podpory nové formy přeshraniční spolupráce, která by umožňovala společnou spolupráci partnerů z těchto tří území. V současné době je možné setkat se s tím, že některé projekty by bylo možné a především efektivní realizovat v rámci všech tří příhraničních oblastí daného euroregionu, nicméně pro tyto záměry neexistuje ze strany Evropské unie konkrétní program. Stálo by tedy za zvážení uvažovat o podobném typu podpory, která by umožnila efektivnější využití strategického umístění států hraničících s dalšími dvěma státy. Tento typ projektů by samozřejmě vyžadoval vyšší míru spolupráce, jelikož by do smluvního vztahu vstupovali partneři ze tří zemí. Nicméně pouze fakt, že tato trojmezí existují v rámci historického vývoje již mnoho let, dají se předpokládat konkrétní vazby a snahy o vzájemnou spolupráci. V mnohých případech by tak mohlo být docíleno většího efektu z realizovaných aktivit, jelikož by nedocházelo k jejich zbytečnému dělení z důvodu přeshraničních operačních programů určených pouze pro dvě sousedící země. Podobná forma spolupráce již existuje, jedná se o nadnárodní programy, ve kterých je podmínkou účast projektových partnerů minimálně ze tří zemí Evropy. Nicméně tyto programy jsou administrativně velmi náročné a na spolupracující partnery kladou vysoké nároky, a proto jejich využívání není příliš časté. Proto by stálo za zvážení připravit takový program, který byl pro partnery přijatelný a administrativně méně náročný a vedl tak k jeho skutečnému využívání. V České republice by se toto opatření týkalo konkrétně Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa, který sousedí se Svobodným státem Sasko a Polskou republikou, dále Euroregionu Beskydy, jehož území je spojeno se sousední Polskou republikou a Slovenskou republikou, také Euroregionu Pomoraví, který má hranici se Slovenskou republikou a Rakouskem a Euroregionu Šumava se sousedním Rakouskem a Svobodným státem Bavorsko.

Závěr

Hlavním cílem práce bylo zhodnocení, do jaké míry byly a jsou programy česko-saské přeshraniční spolupráce využívány, v jakých oblastech jsou přínosem pro české pohraničí a kam se tento typ spolupráce může ubírat do budoucna.

Za tímto účelem byla provedena analýza, která porovnává data za minulé programovací období 2000-2006 Interreg IIIA a aktuální program Cíl 3 2007-2013 a hodnotí dosavadní výstupy na české a saské straně hranice. Zároveň se v jedné kapitole blíže zaměřuje na přínosy pro české příhraniční oblasti.

První komparace se týkala údajů za českou a saskou část. Již tento krok přinesl první rozdíly, jelikož v Interregu IIIA se data administrovala odděleně a přístup k nim byl proto omezený. Analyzovány byly navázané a vyplacené finanční prostředky v porovnání s výší celkové alokace programu. Sasko mělo k dispozici markantně vyšší příspěvek Společenství než ČR, který byl způsobený vstupem naší země do EU až v roce 2004. Na české straně hranice došlo k navázání téměř celé výše alokované částky. Suma navázaných financí na saské straně byla také vysoká. Ale ukázalo se, že částka, u které nedošlo saskou stranou k navázání, byla v konečném souhrnu vyšší než celková alokace určená pro ČR. Dále byla v analýze zohledněna skutečná výše vyplacených finančních prostředků příjemcům dotace. V celkovém souhrnu byl na saské straně vyplacen vyšší procentuální podíl navázaných financí. V Sasku bylo celkem schváleno o 1860 projektů více. Z celkového počtu projektů jich nejvíce spadalo do priority J zaměřené na lidské zdroje a sítě. Nejméně připadlo na prioritu H, tedy infrastrukturu, co bylo způsobeno vyšší finanční náročností tohoto typu projektů. Na české straně existovaly projektové záměry, které nemohly být z důvodu nedostatku finančních prostředků v programu realizovány. Interreg IIIA se tak vyznačoval výrazným nepoměrem české a saské strany a to jak v počtu schválených projektů, tak ve výši jejich finanční podpory.

Provedená šetření potvrzují fakt, že v současném programovacím období mají o přeshraniční spolupráci větší zájem čeští žadatelé. V Interregu IIIA bylo realizováno mnoho infrastrukturních projektů, jež výrazně zlepšily situaci v této oblasti na saské straně hranice. Zde panuje v současném období největší nesoulad v prioritách podávaných projektů, jelikož na české straně hranice převažují tendence k realizaci právě investičních

projektů. Naopak saší žadatelé preferují měkké aktivity, studie, zintenzivnění atraktivnosti již vystavěných center, sportovišť, cyklostezek a podobných investičně zaměřených akcí. Dalším rozdílem je také fakt, že německá strana má možnost využít různých jiných zdrojů financování, které jim nabízí německá vláda, jež nejsou tak náročné na přípravu jako je tomu u přeshraničních programů. Provedené srovnání v rámci této práce tuto skutečnost potvrzuje. Oproti Interregu IIIA stoupá počet českých kooperačních partnerů, kteří mají zájem realizovat přeshraniční projekty v poměru k partnerům saským. Z porovnání současného stavu finančních prostředků vyplývá, že česká strana má opět nižší podíl alokace programu a že výše navázaných prostředků je v současné době vyšší než u saské strany.

Z analýzy dat ve čtvrté kapitole vyplývá, v jakých oblastech je česko-saská spolupráce nejprínosnější pro české pohraničí. Minulé programovací období 2004-2006 přineslo největší zájem o projekty v oblasti rozvoje cestovního ruchu a aktivity spojené s podporou dopravní infrastruktury. Došlo ke zlepšení stavu turistické infrastruktury v různých oblastech, podporu lyžařských a sportovních areálů. Infrastrukturní projekty se zasadily o rekonstrukci řady komunikací a silničních spojení. V současném programovacím období 2007-2013 prozatím převažují tendence směřovat projekty do oblastí partnerské spolupráce, sociokulturního rozvoje a kooperace v oblasti rozvoje lidských zdrojů. Jedná se o spolupráci školních zařízení, integraci osob s postižením, nabídku volnočasových aktivit, podporu krajiny podstávkových domů a další. Druhou nejvíce frekventovanou oblastí je podpora přeshraničních aktivit v oblasti protipožární ochrany a s tím spojené nákupy zásahových vozidel, prohloubení přeshraniční spolupráce hasičů, dále zlepšení bezpečnosti v pohraničí, kam patří potírání kriminality, extremismu a další. Třetí nejvyhledávanější oblastí je ochrana přírody a zlepšení situace životního prostředí. Analýza dat z české strany dotačního území přinesla i poznatky týkající se úspěšnosti schválených projektů podle daného územního dopadu. V Interregu IIIA byly, co se do počtu projektů týče, nejaktivnější žadatelé z Ústeckého kraje a tento trend přetrvává i v současném programu Cíl 3. Minulé programovací období přineslo nejvyšší částku dotace pro Karlovarský kraj. Současná situace ukazuje odlišný vývoj, největší měrou se na přílivu financí do pohraničí podílejí žadatelé z kraje Ústeckého.

Analýza také ukázala, že programy česko-saské spolupráce byly a jsou využívány poměrně rozsáhlým okruhem žadatelů. V Interregu IIIA patřily mezi nejúspěšnější města a obce, v Cíli 3 se prozatím situace nejlépe vyvíjí pro neziskové nevládní organizace.

Zásadní posun nastal v přenosu vzniklého kurzového rizika. V Interregu IIIA nesla zodpovědnost za případnou kurzovou ztrátu Česká republika. Tyto ztráty vznikaly z důvodu rozdílu mezi refundací finančních prostředků z ERDF, která probíhala v eurech a samotným vyplácením dotace českých příjemcům v českých korunách. V současném programovacím období je situace zcela odlišná. Vzniklé kurzové riziko hradí v plné výši příjemce dotace. Žadatel musí sestavit rozpočet pro projekt v eurech, jelikož příspěvek Společenství je proplácen pouze v této měně.

Do budoucna se předpokládá celkové posílení významu přeshraniční spolupráce. Jde především o navýšení finanční alokace v rámci politiky soudržnosti. Novým nástrojem je tzv. ESÚS, tedy evropské seskupení pro územní spolupráci. Toto kooperační seskupení spojuje členy nejméně dvou členských států Evropské unie. Důležité je, že má vlastní právní subjektivitu, což odbourává problémy s rozdílnými právními předpisy v rámci více zemí. ESÚS může předkládat projekty, ale také řídit jednotlivé operační programy.

V závěru poslední kapitoly byla představena inovace přeshraničního programu, sloužícího k propojení spolupráce tří zemí ležících ve společné příhraniční oblasti. Česká republika má čtyři euroregiony, které by tento program mohly plně využívat a sledovat tak společné cíle tří zemí najednou. Existuje zde jasný potenciál pro vzájemnou spolupráci a jednoznačně by tak došlo k efektivnějšímu využívání dotačních prostředků.

Z provedené analýzy lze konstatovat, že existují určité rozpory v prioritách na české a saské straně hranice dané především odlišným vývojem obou zemí. Dosavadní přínosy jsou prokazatelně vyšší v saském příhraničí. V současné době tedy česká strana opodstatněně vykazuje vyšší zájem o spolupráci. Do budoucna záleží na tom, jaká nová pravidla budou Evropskou unií nastavena a jak budou žadateli z příhraničních oblastí přijata.

Seznam použité literatury

Citace

Analýza čerpání prostředků z fondů EU s ohledem na pravidlo N+3/N+2 [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, březen 2009. s. 4 [cit. 3. 3. 2010]. Dostupný z WWW:

< <http://www.strukturalni-fondy.cz/Stav-cerpani/Analyza-N-3-N-2>>

Metodika certifikace výdajů pro programové období 2007-2013 [online]. Praha: Ministerstvo financí, s platností od 1. ledna 2009. s. 3. [cit. 5. 3. 2010]. Dostupný z WWW:

<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/eu_fondy.html>

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1080/2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj a o zrušení nařízení (ES) č. 1783/1999. [online]. Úřední věstník Evropské unie, 5. července 2006. s. 10. [cit. 5. 3. 2010]. Dostupný z WWW: <http://www.ziel3-cil3.eu/cs/foerdergrundlagen/rechtsgrundlagen/eu_allgemein/index.html>

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1082/2006 ze dne 5. července 2006 o evropském seskupení pro územní spolupráci (ESÚS). [online]. Úřední věstník Evropské unie, 5. července 2006. s. 1-6. [cit. 2. 3. 2010]. Dostupný z WWW:

<<http://www.mmr.cz/Ministerstvo/Zakladni-predpisy-ES/Zakladni-predpisy-ES-ke-strukturalnim-fondum>>

Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999 čl. 4. [online]. Úřední věstník Evropské unie, 11. července 2006. s. 49. [cit. 5. 3. 2010]. Dostupný z WWW:

< http://www.ziel3-cil3.eu/cs/foerdergrundlagen/rechtsgrundlagen/eu_allgemein/index.html>

Politiky EU [online]. [cit. 20. 12. 2010]. Dostupný z WWW:

<<http://www.euroskop.cz/675/sekce/hospodarska-a-socialni-soudrznost/>>

Program Iniciativy Společenství INTERREG IIIA 2000(4)-2006 Česká republika - Svobodný stát Sasko [online]. Znění ze dne 23. 11. 2005. s. 72-103. Dostupný z WWW:

<<http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2004-2006/Iniciativy-Spolecenstvi/Interreg-IIIA-CR-Sasko/Dokumenty>>

Programový dokument Programu Cíle 3/Ziel 3 na podporu přeshraniční spolupráce mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko 2007-2013 [online]. Znění ze dne 26. 08. 2008. s. 30. cit. [5. 3. 2010]. Dostupný z WWW: <http://www.ziel3-cil3.eu/cs/foerdergrundlagen/rechtsgrundlagen/programm_1/index.html>

Společný realizační dokument Programu Cíle 3/Ziel 3 na podporu přeshraniční spolupráce mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko 2007-2013 [online]. Saské státní ministerstvo hospodářství a práce, znění ze dne 06. 05. 2009. s. 21. [cit. 5. 3. 2010]. Dostupný z WWW: <http://www.ziel3-cil3.eu/cs/foerdergrundlagen/rechtsgrundlagen/programm_1/index.html>

Bibliografie

[1] BRANDA, P., JARÝ, J. a HRNČÍŘOVÁ, L. *Perspektivy přeshraniční spolupráce v Evropě – sborník a závěry konference*. Zastoupení Libereckého kraje v Bruselu, EU2009.CZ. s. 6-34.

[2] EUROPEAN COMMISSION. *Structural policies and European territory-Cooperation without frontiers*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2002. ISBN 92-894-4026-0.

[3] JEŘÁBEK, M. DOKOUPIL, J., HAVLÍČEK, T. A KOLEKTIV. *České pohraniční – bariéra nebo prostor zprostředkování?*. 1. vyd. Praha: Academia, 2004. s. 219. ISBN 80-200-1051-3.

[4] KEATING, M. *Regions and Regionalism in Europe*. Glos UK: Edward Elgar Publishing Limited, 2004. ISBN 1 84376 127 0.

- [5] *Praktický průvodce pro přeshraniční spolupráci*. Evropská komise, 2000. Oddíl A1-A4.
- [6] SASKÁ ROZVOJOVÁ BANKA-DOTAČNÍ BANKA. *Roční prováděcí zpráva programu Iniciativy Společenství Interreg IIIA 2000-2006 Česká republika - Svobodný stát Sasko za rok 2007*. Drážďany: Saské státní ministerstvo hospodářství a práce, 16. 6. 2008. 56 s.
- [7] Český statistický úřad - stav a pohyb obyvatelstva v ČR v roce 2009 [online]. [cit. 20. 12. 2009]. Dostupný z WWW: <<http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/p/4001-09>>
- [8] Český statistický úřad - Regionální HDP na 1 obyvatele, EU25=100 [online]. [cit. 20. 12. 2009]. Dostupný z WWW: <[http://194.48.241.46/csu/2006edicniplan.nsf/t/33004C13DC/\\$File/13710643.pdf](http://194.48.241.46/csu/2006edicniplan.nsf/t/33004C13DC/$File/13710643.pdf)>
- [9] *Evropská územní spolupráce* [online]. [cit. 17. 12. 2009]. Dostupný z WWW: <http://www.euroregion-silesia.cz/show_text.php?id=programy-EU-cil3-o-programu2>
- [10] *Evropské seskupení pro územní spolupráci (ESÚS) - základní informace (10 otázek a odpovědí)* [online]. [cit. 1. 3. 2010]. Dostupný z WWW: <<http://cz.liberec-region.cz>>
- [11] *Fondy Evropské unie* [online]. [cit. 3. 3. 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Glosar/A/Absorpcni-kapacita>>
- [12] *Liberecký kraj, Ústecký kraj, Karlovarský kraj* [online]. [cit. 14. 2. 2009]. Dostupný z: <<http://cs.wikipedia.org>>
- [13] *Portál regionálních informačních serverů* [online]. [cit. 6. 3. 2009]. Dostupný z WWW: <<http://www.risy.cz>>

Seznam příloh

PŘÍLOHA 1 - Mapa česko-saského dotačního území – 1 strana

PŘÍLOHA 2 - Prioritní osy a oblasti podpory pro Cíl 3 – 1 strana

PŘÍLOHA 1 – Mapa česko-saského dotačního území

PŘÍLOHA 2 - Prioritní osy a oblasti podpory pro Cíl 3

Prioritní osa 1 – Rozvoj rámcových společenských podmínek v dotačním území

Oblast podpory 1 – Kooperativní zlepšení a rozvoj infrastruktury dle poptávky

a kooperací v oblasti regionálního plánování a rozvoje

Oblast podpory 2 – Kooperace v oblasti lidských zdrojů, sociokulturního rozvoje

a partnerské spolupráce

Oblast podpory 3 – Kooperace v oblasti bezpečnosti, záchranných služeb, ochrany před

katastrofami a protipožární ochrany

Prioritní osa 2 – Rozvoj hospodářství a cestovního ruchu

Oblast podpory 1 – Hospodářská kooperace a rozvoj přeshraničních hospodářských

struktur

Oblast podpory 2 – Kooperace a rozvoj přeshraničních struktur v oblasti cestovního ruchu

Prioritní osa 3 – Zlepšení situace přírody a životního prostředí

Oblast podpory 1 – Kooperace v oblasti ochrany klimatu, ochrany přírody, péče o krajinu

a odpadové hospodářství

Oblast podpory 2 – Opatření v oblasti protipovodňové ochrany, vodního hospodářství

a vodních staveb, ochrany vodních toků